

de beslissing om al dan niet tot (ver)koop over te gaan te bespreken en, als het even kan, vast te leggen in de koopovereenkomst.

E.E. van der Kamp
Pels Rijcken & Droogleeuwer Fortuijn

111
Hoge Raad 17 april 2015, nr. 14/02966 ECLI:NL:HR:2015:1077 ECLI:NL:PHR:2015:22 (mr. Bakels, mr. Heisterkamp, mr. De Groot, mr. Polak, mr. Tanja-van den Broek) (concl. A-G mr. Vlas) Noot M. Teekens
Verzoek om verlof tot tenuitvoerlegging buitenlands arbitraal vonnis. Rechtsmacht Nederlandse rechter. Verjaring of verval van bevoegdheid tot tenuitvoerlegging krachtens recht van het land waar arbitraal vonnis is geweest: weigeringsgrond voor erkenning of tenuitvoerlegging? Verdeling bewijslast.
Op grond van art. 3 aanhef en onder c Rv komt aan de Nederlandse rechter steeds rechtsmacht toe om kennis te nemen van een verzoek om verlof te verlenen op basis van art. 1076 Rv. Verjaring of verval van de bevoegdheid tot tenuitvoerlegging van een arbitraal vonnis krachtens het recht van het land waar dat vonnis is geweest, is geen weigeringsgrond als vermeld in art. 1076 lid 1 aanhef en onder A Rv, en erkenning of de tenuitvoerlegging van dat vonnis is niet in strijd met de openbare orde als bedoeld in art. 1076 lid 1 aanhef en onder B Rv. Degene die zich beroept op deze weigeringsgrond dient die stelling aannemelijk te maken. De stelling dat het scheidsgerecht ten onrechte de echtheid van een overeenkomst niet heeft onderzocht komt voor rekening en risico van de partij die zich daar niet tijdig tegen heeft verweerd in die arbitrageprocedure.
[RV art. 3 lid sub c, 1076]

De Russische onderneming NRSL heeft een schip verkocht en geleverd aan het Panamese bedrijf Kompas. Op 5 oktober 2001 heeft Kompas op voet van het in de koopovereenkomst opgenomen arbitraal beding tegen NRSL een arbitraal geding aanhangig gemaakt bij de Internationale Commerciële Arbitragerechtbank te Moskou, Russische Federatie (hierna: het scheidsgerecht). Naar aanleiding van eerdere klachten van Kompas over de kwaliteit van het schip waren voor het scheidsgerecht al twee procedures gevoerd, die hebben geresulteerd in toekenning van schadevergoeding aan Kompas en de teruglevering van het schip door Kompas aan NRSL. Dit derde geding betrof een vordering van Kompas voor door haar gedeelde winst door het mislopen van een charter van Amador Enterprises Inc. (hierna: Amador), waaraan een tussen Kompas en Amador gesloten charterovereenkomst ten grondslag ligt. Bij arbitraal vonnis van 26 maart 2002 (hierna: het arbitraal vonnis) heeft

het scheidsgerecht NRSL veroordeeld tot betaling aan Kompas van een bedrag van in totaal \$ 909.461,97. NRSL heeft daarvan een bedrag van \$ 1000,= aan Kompas voldaan.

Op 20 juni 2002 heeft het Moscow City Court op verzoek van Kompas verlof verleend voor de tenuitvoerlegging van het arbitraal vonnis en het verzoek van NRSL tot vernietiging van het arbitraal vonnis afgewezen. Vervolgens heeft het Supreme Court of the Russian Federation op 13 augustus 2002 het door NRSL ingestelde hoger beroep tegen het verlof tot tenuitvoerlegging afgewezen en de beslissing van het Moscow City Court bekrachtigd.

In november 2002 heeft NRSL het scheidsgerecht verzocht het arbitraal vonnis te vernietigen op grond van nieuwe feiten. De charterovereenkomst zou door Kompas zijn vervalst. Dit verzoek heeft het scheidsgerecht op 31 januari 2003 afgewezen, omdat krachtens het reglement van het scheidsgerecht de zaak als gesloten moet worden beschouwd en het reglement niet voorziet in de mogelijkheid van heropening van de zaak, behalve in gevallen waarin het gaat om correctie, interpretatie of een aanvulling van de uitspraak. In februari 2003 heeft NRSL het Moscow City Court verzocht het op 20 juni 2002 verleende verlof tot tenuitvoerlegging te vernietigen, omdat het arbitraal vonnis tot stand is gekomen op basis van de vervalste charterovereenkomst. Op 14 april 2003 heeft het Moscow City Court dit verzoek gehonoreerd en partijen verwezen naar het Arbitrazh (Commercial) Court of the City of Moscow. Deze rechter heeft op 16 januari 2004 het vonnis van het Moscow City Court vernietigd en het verzoek om verlof tot tenuitvoerlegging van het arbitraal vonnis toegewezen. Het Federal Arbitrazh (Commercial) Court of the Russian Federation heeft het vonnis van het Arbitrazh (Commercial) Court op 24 maart 2004 bekrachtigd. Op 26 oktober 2004 heeft het High Arbitrazh (Commercial) Court of the Russian Federation het verlof tot tenuitvoerlegging (gedeeltelijk) vernietigd op grond van mogelijke strijd met de openbare orde en het verzoek tot tenuitvoerlegging terugverwezen naar het Arbitrazh (Commercial) Court te Moskou. Dit gerecht kreeg de opdracht het verzoek om verlof tot tenuitvoerlegging opnieuw te beoordelen. Kompas heeft haar verzoek om verlof tot tenuitvoerlegging in december 2004 vervolgens ingetrokken, hetgeen is bevestigd in een uitspraak van het Arbitrazh (Commercial) Court van 15 december 2004.

Op 19 mei 2005 heeft het scheidsgerecht schriftelijk bericht aan Kompas dat het arbitraal vonnis (van 26 maart 2002) in kracht van gewijsde is gegaan.

Op 2 februari 2011 heeft Kompas de Nederlandse voorzieningenrechter verzocht om verlening van het verlof tot tenuitvoerlegging van het arbitraal vonnis op grond van art. 1076 Rv. Bij beschikking van 10 mei 2012 heeft de voorzieningenrechter Kompas verlof verleend tot tenuitvoerlegging in Nederland van het op 26 maart 2002 door het scheidsgerecht gewezen arbitraal vonnis, waarbij NRSL is veroordeeld tot betaling aan Kompas van in totaal \$ 909.461,97, met dien verstande dat hierop het reeds door NRSL betaalde bedrag van \$ 1000,= in mindering moet worden gebracht. NRSL is tevens veroordeeld in de proceskosten. De beschikking is uitvoerbaar bij voorraad verklaard.

NRSL heeft hoger beroep ingesteld en voert aan dat Kompas haar vordering in de derde arbitrale procedure heeft gebaseerd op de vervalste charterovereenkomst die ten grondslag ligt aan de schadevordering van Kompas, waarbij Kompas het scheidsgerecht valselijk heeft voorgelicht en de tenuitvoerlegging van het arbitraal vonnis om die reden strijdig is met de openbare orde. Het hof oordeelt dat niet is uitgesloten dat indien zou komen vast te staan dat de veroordeling in het arbitraal vonnis is verkregen op grond van een vervalst document, verlof tot tenuitvoerlegging van het arbitraal vonnis zou moeten worden geweigerd wegens strijd met de openbare orde. Gelet op het bepaalde in art. 1076 lid 1 aanhef en onder B Rv is het aan NRSL om haar stelling dat sprake is geweest van

een (door Kompas) vervalste charterovereenkomst, voldoende aannemelijk te maken. Mede in het licht van het gemotiveerde verweer van Kompas is het hof van oordeel dat NRSL daarin ook in hoger beroep niet is geslaagd.

NRSL heeft voorts aangevoerd dat de weigering van een Russische rechter om een arbitraal vonnis ten uitvoer te leggen naar Russisch recht hetzelfde effect heeft als een vernietiging van dat vonnis, met als gevolg dat het vonnis niet elders ter wereld ten uitvoer kan worden gelegd. Het hof is echter van oordeel dat de voorzieningenrechter met juistheid heeft overwogen dat de weigering van de tenuitvoerlegging van een arbitraal vonnis in het land waar dat vonnis is gewezen, niet op grond van art. 1076 lid 1 Rv leidt tot weigering van erkenning en tenuitvoerlegging in Nederland, tenzij de grond waarop de tenuitvoerlegging is geweigerd in het land waar het arbitraal vonnis is gewezen, overeenkomt met een van de weigeringsgronden van art. 1076 Rv.

Ten slotte heeft NRSL aangevoerd dat de voorzieningenrechter ten onrechte Nederlands recht heeft toegepast bij de beantwoording van de vraag of het recht om het arbitraal vonnis ten uitvoer te leggen, is verjaard. Volgens NRSL dient deze vraag naar Russisch recht te worden beantwoord en is de vordering tot tenuitvoerlegging op grond van dat recht verjaard. Het hof is van oordeel dat art. 1076 Rv geen weigeringsgrond bevat inhoudende dat verlot tot tenuitvoerlegging niet kan worden verleend indien het recht op tenuitvoerlegging in het land waar het arbitraal vonnis is gewezen, is verjaard.

Op grond van het voorgaande heeft het hof de beschikking van de voorzieningenrechter bekrachtigd. NRSL heeft tegen de beschikking van het hof van 8 april 2014 tijdig beroep in cassatie ingesteld.

712

NRSL klaagt in cassatie dat het hof heeft verzuimd om ambtshalve te onderzoeken of de Nederlandse rechter rechtsmacht toekomt om kennis te nemen van het verzoek van Kompas om verlot tot tenuitvoerlegging van het arbitraal vonnis te verlenen. De Hoge Raad overweegt dat zowel de rechter in eerste aanleg als de rechter in hoger beroep ertoe is gehouden ambtshalve de rechtsmacht van de Nederlandse rechter aan een onderzoek te onderwerpen. In hoger beroep geldt deze verplichting ook indien geen van de partijen zich over de vraag naar de rechtsmacht van de Nederlandse rechter heeft uitgelaten, en tevens indien die vraag buiten de grenzen van het door de grieven ontsloten gebied van de rechtsstrijd in hoger beroep valt. Het vorengaande geldt zowel in gevallen die worden bestreken door de bevoegdheidsregeling van een verdrag of een EU-verordening, waaronder het EEX-Verdrag en de (herschikte) EEX-Verordening (vgl. HR 6 februari 2004, ECLI:NL:HR:2004:AL7065, NJ 2005/403), als in gevallen die worden bestreken door de commune bevoegdheidsregeling van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (vgl. HR 18 februari 2011, ECLI:NL:HR:2011:BO7116, NJ 2012/333). De Hoge Raad oordeelt dat in de bestreden beschikking het oordeel dat de Nederlandse rechter rechtsmacht toekomt besloten ligt, nu op grond van art. 3 aanhef en onder c Rv steeds rechtsmacht toekomt aan de rechter om kennis te nemen van een verzoek om verlot te verlenen tot tenuitvoerlegging in Nederland van een in een vreemde staat gewezen arbitraal vonnis. Een dergelijke zaak, die ingevolge art. 1076 lid 6 (oud en nieuw) in verbinding met art. 986 lid 1 Rv bij verzoekschrift moet worden ingeleid, is naar haar aard voldoende met de rechtssfeer van Nederland verbonden in de zin van art. 3 aanhef en onder c Rv. Het rechterlijk oordeel omtrent die vastgestelde rechtsmacht behoeft geen motivering.

NRSL klaagt ook over het oordeel van het hof dat art. 1076 Rv geen weigeringsgrond bevat die inhoudt dat verlot tot tenuitvoerlegging niet kan worden verleend indien het recht op tenuitvoerlegging in het land waar het arbitraal vonnis is gewezen, is verjaard. De Hoge Raad overweegt dat de verjaring of het verval van de bevoegdheid tot tenuitvoerlegging van een arbitraal vonnis krachtens het recht van het land waar dat vonnis is gewezen, niet als weigeringsgrond

wordt vermeld in art. 1076 lid 1 aanhef en onder A (oud en nieuw) Rv en geen strijd met de openbare orde oplevert als bedoeld in art. 1076 lid 1 aanhef en onder B (oud en nieuw) Rv.

NRSL meent voorts dat het hof ten onrechte ervan is uitgegaan dat zij de bewijslast draagt van haar stelling dat sprake is geweest van een (door Kompas) vervalste charterovereenkomst en heeft miskend dat omkering van de bewijslast hier is geboden omdat NRSL blijkens haar stellingen omtrent de echtheid van het document in een onredelijk zware bewijspositie verkeert. NRSL meent dat het hof in elk geval niet voorbij had mogen gaan aan haar bewijsaanbod van haar stelling dat de charterovereenkomst vals is, door overlegging van de politiedossiers in Rusland en door onderzoek te verrichten naar, dan wel het horen van de personen achter Amador en/of de persoon [B].

De Hoge Raad overweegt dat NRSL zich heeft beroepen op de weigeringsgrond van art. 1076 lid 1 aanhef en onder B Rv. Bij die stand van zaken lag het op de weg van NRSL om haar stelling aannemelijk te maken dat sprake is van de beweerde vervalsing van de charterovereenkomst. In het oordeel van het hof ligt besloten dat in de omstandigheden van het geval niet uit enige bijzondere regel of uit de eisen van redelijkheid en billijkheid een andere verdeling van de bewijslast voortvloeit. De Hoge Raad overweegt verder dat het hof niet gehouden was NRSL alsnog in de gelegenheid te stellen schriftelijk bewijs in het geding te brengen. Van een partij die zich beroept op schriftelijk bewijs, mag worden verlangd dat zij dit uit zichzelf in het geding brengt (vgl. HR 9 maart 2012, ECLI:NL:HR:2012:BU9204, NJ 2012/174). Het hof was op basis van het door NRSL overgelegde bewijsmateriaal klaarblijkelijk van oordeel dat de stelling van NRSL dat zij nog onderzoek wilde verrichten of personen wilde horen, niet was aan te merken als een voldoende gemotiveerd bewijsaanbod.

NRSL betoogt verder dat het hof, onder ambtshalve aanvulling van rechtsgronden, het verlot tot tenuitvoerlegging had moeten weigeren wegens strijd met de openbare orde, nu uit de vaststaande feiten en omstandigheden volgt dat het arbitraal vonnis tot stand is gekomen op een wijze die onverenigbaar is met de fundamentele beginselen van hoor en wederhoor en een eerlijk proces als bedoeld in art. 6 EVRM.

De Hoge Raad stelt vast dat deze klacht geen betrekking heeft op de wijze waarop het hof de bestanddelen van het betoog van NRSL heeft verwoord. NRSL miskent dat het hof tot het oordeel is gekomen dat NRSL niet erin is geslaagd om voldoende aannemelijk te maken dat sprake is geweest van een (door Kompas) vervalste charterovereenkomst. Verder miskent NRSL dat het hof – in cassatie onbestreden – heeft vastgesteld dat NRSL in de derde arbitrale procedure tweemaal niet ter zitting van het scheidsgerecht is verschenen en geen inhoudelijk verweer heeft gevoerd tegen de vordering van Kompas. Hieraan heeft het hof de gevolgtrekking verbonden, en ook kunnen verbinden, dat voor rekening van NRSL dient te blijven dat het scheidsgerecht de echtheid van de charterovereenkomst niet heeft onderzocht.

de rechtspersoon naar buitenlands recht OAO Severnoe Rechnoe Parokhodstvo (Northern River Shipping Company), gevestigd te Archangelsk, Russische Federatie (hierna: NRSL) tegen de rechtspersoon naar buitenlands recht Kompas Overseas Inc., gevestigd te Panama City, Panama (hierna: Kompas)

In deze zaak komt de vraag aan de orde of de Nederlandse rechter terecht het verlot tot tenuitvoerlegging heeft verleend van een op 26 maart 2002 door de Internationale Commerciële Ar-

bitragerechtbank te Moskou, Russische Federatie, uitgesproken arbitraal vonnis.

Conclusie van de Advocaat-Generaal:

1. Feiten en procesverloop¹

1.1 NRSL is een rivierrederij. Haar schepen varen op de grote Russische rivieren, maar ook naar bestemmingen in onder meer Europa. Op 17 september 1997 hebben Kompas en NRSL een koopovereenkomst gesloten met betrekking tot een schip (de 'Volgo-Balt - 153'). Op 21 oktober 1997 heeft NRSL het schip aan Kompas geleverd.

1.2 [A] is directeur van Kompas. [A] heeft de Russische nationaliteit en was tot eind 2004 woonachtig in de Russische Federatie. Daarna is [A] het land ontvlucht. Op 20 april 2006 heeft de United Nations High Commissioner for Refugees [A] de status van vluchteling verleend. Thans woont [A] in Nederland.

1.3 Op 5 oktober 2001 heeft Kompas op de voet van het in de koopovereenkomst opgenomen arbitraal beding tegen NRSL een arbitraal geding aanhangig gemaakt bij de Internationale Commerciële Arbitragerechtbank te Moskou, Russische Federatie (hierna: het scheidsgerecht). Dit geding betrof een vordering van Kompas voor door haar gederfde winst door het mislopen van een charter van Amador Enterprises Inc. Het scheidsgerecht had ook al op 5 november 1998 en 22 juli 1999, althans 27 juli 1999, geschillen tussen partijen op grond van de koopovereenkomst beslecht. Deze laatste geschillen betroffen klachten van Kompas over de kwaliteit van het schip die hebben geresulteerd in toekenning van schadevergoeding aan Kompas, die NRSL heeft betaald, en de teruglevering van het schip door Kompas aan NRSL.

1.4 Bij arbitraal vonnis van 26 maart 2002 (hierna: het arbitraal vonnis) heeft het scheidsgerecht NRSL veroordeeld tot betaling aan Kompas van een bedrag van in totaal US \$ 909.461,97. NRSL heeft tot op heden een bedrag van \$ 1000,= aan Kompas voldaan.

1.5 Op 20 juni 2002 heeft het Moscow City Court Kompas verlov verleend voor de tenuitvoerlegging van het arbitraal vonnis en het verzoek van NRSL tot vernietiging van het arbitraal vonnis afgewezen. Vervolgens heeft het Supreme Court of the Russian Federation op 13 augustus 2002 het door NRSL ingestelde hoger beroep tegen het verlov tot tenuitvoerlegging afgewezen en de beslissing van het Moscow City Court bekrachtigd.

1.6 In november 2002 heeft NRSL het scheidsgerecht verzocht het arbitraal vonnis te vernietigen op grond van nieuwe feiten (kort gezegd: vervalsing van stukken door Kompas). Dit verzoek heeft het scheidsgerecht op 31 januari 2003 afgewezen. Bij brief van 25 maart 2003 heeft het scheidsgerecht dit aan NRSL bevestigd. In deze brief schrijft het scheidsgerecht verder dat de zaak conform het reglement van het scheidsgerecht als gesloten moet worden beschouwd na de definitieve uitspraak in de zaak en dat het reglement niet voorziet in de mogelijkheid van heropening van de zaak, behalve in gevallen waarin het gaat om correctie, interpretatie of een aanvulling van de uitspraak.

1.7 In februari 2003 heeft NRSL het Moscow City Court verzocht het op 20 juni 2002 verleende verlov tot tenuitvoerleg-

ging te vernietigen, omdat Kompas een in de arbitrageprocedure ingediend bewijsstuk ter onderbouwing van haar schadeclaim zou hebben vervalst. Op 14 april 2003 heeft het Moscow City Court dit verzoek gehonoreerd en partijen verwezen naar het Arbitrazh (Commercial) Court of the City of Moscow. Laatstgenoemde rechter heeft op 16 januari 2004 het vonnis van het Moscow City Court vernietigd en het verzoek om verlov tot tenuitvoerlegging van het arbitraal vonnis (alsnog) toegewezen. Het Federal Arbitrazh (Commercial) Court of the Russian Federation heeft het vonnis van het Arbitrazh (Commercial) Court op 24 maart 2004 bekrachtigd.

1.8 Op 26 oktober 2004 heeft het High Arbitrazh (Commercial) Court of the Russian Federation het verlov tot tenuitvoerlegging (gedeeltelijk) vernietigd op grond van mogelijke strijd met de openbare orde en het verzoek tot tenuitvoerlegging terugverwezen naar het Arbitrazh (Commercial) Court te Moskou. Dit gerecht kreeg de opdracht het verzoek om verlov tot tenuitvoerlegging opnieuw te beoordelen.

1.9 Kompas heeft haar verzoek om verlov tot tenuitvoerlegging in december 2004 ingetrokken, hetgeen is bevestigd in een uitspraak van het Arbitrazh (Commercial) Court van 15 december 2004.

1.10 Op 19 mei 2005 heeft het scheidsgerecht schriftelijk bericht aan Kompas dat het arbitraal vonnis (van 26 maart 2002) in kracht van gewijsde is gegaan.

1.11 Bij verzoekschrift, ingekomen ter griffie van de rechtbank Amsterdam op 2 februari 2011, heeft Kompas de voorzieningenrechter verzocht om – kort gezegd – verlening van het verlov tot tenuitvoerlegging van het arbitraal vonnis op grond van art. 1076 Rv.

1.12 Bij beschikking van 10 mei 2012 heeft de voorzieningenrechter verlov verleend tot tenuitvoerlegging van het arbitraal vonnis in Nederland (met dien verstande dat op het ingevolge het arbitraal vonnis door NRSL aan Kompas te betalen bedrag een bedrag van \$ 1.000,= als reeds betaald in mindering moet worden gebracht), en NRSL veroordeeld in de kosten van het geding.

1.13 NRSL heeft hoger beroep ingesteld en tevens op de voet van art. 360 lid 2 Rv een incidenteel verzoek ingediend tot schorsing van de tenuitvoerlegging van de bestreden beschikking totdat inhoudelijk op het hoger beroep is beslist, althans tot zekerheidstelling door Kompas, een en ander uitvoerbaar bij voorraad.

1.14 Het hof Amsterdam heeft bij beschikking van 16 oktober 2012 in het incident de uitvoerbaarheid bij voorraad van de beslissing waarvan beroep geschorst totdat op de hoofdzaak in hoger beroep is beslist. Voorts heeft het hof in de hoofdzaak NRSL ontvankelijk verklaard in haar hoger beroep, en bepaald dat een mondelinge behandeling zal plaatsvinden. Iedere verdere beslissing is aangehouden.

1.15 Tijdens de mondelinge behandeling op 24 januari 2013 zijn beide partijen verschenen en zijn pleitnota's overgelegd. De behandeling van de zaak is vervolgens aangehouden teneinde een minnelijke regeling tussen partijen te beproeven. Nadat duidelijk is geworden dat geen schikking kon worden bereikt, heeft het hof bij beschikking van 8 april 2014 de beschikking van de voorzieningenrechter bekrachtigd.

1.16 In zijn beschikking van 8 april 2014 heeft het hof – kort weergegeven – overwogen dat niet is uitgesloten dat indien vast zou komen te staan dat de veroordeling in het arbitraal vonnis is verkregen op grond van een vervalst document, verlov tot tenuitvoerlegging van het arbitraal vonnis zou moeten worden geweigerd wegens strijd met de openbare orde, en dat het aan NRSL is om haar stelling dat sprake is geweest van een vervalsing voldoende aannemelijk te maken. Volgens het hof is NRSL

1 Zie rov. 2.1-2.15 en rov. 3.1 van de beschikking van de voorzieningenrechter van de rechtbank Amsterdam van 10 mei 2012, ECLI:NL:RBAMS:2012:BW7066; rov. 1 van de beschikking van het gerechtshof Amsterdam van 16 oktober 2012, ECLI:NL:GHAMS:2012:2875, NJF 2013/114, S&S 2013/98, alsmede rov. 1 en rov. 2.1.1-2.1.15 van de in cassatie bestreden beschikking van het gerechtshof Amsterdam van 8 april 2014, ECLI:NL:GHAMS:2014:1235, S&S 2014/111.

hierin in hoger beroep niet geslaagd (rov. 3.9-3.11). Ten aanzien van de door NRSI aangevoerde grief dat de weigering van een Russische rechter om het arbitraal vonnis ten uitvoer te leggen naar Russisch recht hetzelfde effect heeft als een vernietiging van het arbitraal vonnis, heeft het hof geoordeeld dat de voorzieningenrechter met juistheid heeft overwogen dat de weigering van de tenuitvoerlegging van een arbitraal vonnis in het land waar dat vonnis is geweest, niet op grond van art. 1076 lid 1 Rv leidt tot weigering van erkenning en tenuitvoerlegging in Nederland, tenzij de grond waarop de tenuitvoerlegging is geweigerd in het land waar het arbitraal vonnis is geweest overeenkomt met één van de weigeringsgronden van art. 1076 Rv. Volgens het hof is hiervan geen sprake (rov. 3.16). Over de door NRSI aangevoerde grief dat de voorzieningenrechter ten onrechte Nederlands recht heeft toegepast bij de beantwoording van de vraag of het recht om een arbitraal vonnis ten uitvoer te leggen is verjaard, overweegt het hof dat art. 1076 Rv op dit punt geen weigeringsgrond bevat en dat, nu het verzoek tot tenuitvoerlegging is gebaseerd op Nederlands recht, de vraag of het recht op tenuitvoerlegging is verjaard naar Nederlands recht moet worden beantwoord (rov. 3.18).

1.17 NRSI heeft tegen de beschikking van het hof van 8 april 2014 tijdig² beroep in cassatie ingesteld. Kompas heeft een verweerschrift ingediend.

2 Bespreking van het cassatiemiddel

2.1 Het cassatiemiddel bevat vier onderdelen, uiteenvallend in verschillende subonderdelen, en is gericht tegen rov. 3.7 t/m 3.11, 3.16 en 3.18 van de bestreden beschikking.

2.2 Onderdeel 1 klaagt in de kern genomen dat het hof ten onrechte heeft nagelaten ambtshalve te onderzoeken of de Nederlandse rechter rechtsmacht toekomt om kennis te nemen van het verzoek van Kompas tot tenuitvoerlegging van het arbitrale vonnis van 26 maart 2002. Voor zover moet worden aangenomen dat in het oordeel van het hof ligt besloten dat de Nederlandse rechter rechtsmacht toekomt om kennis te nemen van dat verzoek, is dat oordeel rechtens onjuist althans niet volgens de eisen van de wet gemotiveerd, aldus het onderdeel.

2.3 Bij de beoordeling van deze klacht wordt het volgende vooropgesteld. De onderhavige procedure inzake het verzoek tot verlening van het verlof tot tenuitvoerlegging van een arbitraal vonnis is gebaseerd op art. 1076 Rv. Weliswaar zijn de Russische Federatie en het Koninkrijk der Nederlanden beide partij bij het Arbitrageverdrag van New York van 10 juni 1958³, maar art. VII lid 1 Arbitrageverdrag staat toe dat voor de erkenning en tenuitvoerlegging van een arbitrale uitspraak gebruik wordt gemaakt van de wetgeving of de internationale overeenkomsten van het land waar op die uitspraak beroep wordt gedaan. Voor de tenuitvoerlegging van het onderhavige arbitraal vonnis in Nederland, kan derhalve beroep worden gedaan op art. 1076 Rv.⁴

2.4 Art. 1076 lid 6 Rv verklaart art. 985 tot en met 991 Rv van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat de voorzieningenrechter van de rechtbank in de plaats treedt van de rechtbank, de termijn van hoger beroep en cassatie twee maan-

den bedraagt en geen stukken behoeven te worden overgelegd waaruit blijkt dat het arbitraal vonnis uitvoerbaar is in het land waar het is geweest.⁵ Ingevolge art. 985 jo. 1076 lid 6 Rv is voor de kennisneming van het verzoek tot verlening van het verlof tot tenuitvoerlegging van een arbitrale uitspraak bevoegd de voorzieningenrechter van de rechtbank van het arrondissement waar de wederpartij van de verzoeker woonplaats heeft en die van het arrondissement waar de tenuitvoerlegging wordt verlangd. Het betreft hier niet alleen een regeling van de relatieve competentie, maar ook van de internationale bevoegdheid (rechtsmacht).⁶ In dit verband is het van belang te wijzen op art. 10 Rv, welke bepaling de functie van 'sluitsteen' heeft in het geheel van bepalingen inzake de rechtsmacht van de Nederlandse rechter, opgenomen in de eerste afdeling van de eerste titel van Boek 1 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (art. 1-14 Rv).⁷ Volgens art. 10 Rv heeft de Nederlandse rechter rechtsmacht in het geval van art. 767 Rv, alsmede indien dit voortvloeit uit de bepalingen tot aanwijzing van een bevoegde rechter, niet zijnde de algemene bepalingen inzake relatieve competentie voor de dagvaardingsprocedure (art. 99-110 Rv) en voor de verzoekschriftprocedure (art. 262-270 Rv). Art. 10 Rv kan een rol spelen wanneer door de bepalingen van de eerste afdeling – in de woorden van de wetgever – 'niet in rechtsmacht is voorzien en voorzover uit de specifieke bepaling zelf niet voortvloeit dat zij alleen op interne relatieve bevoegdheid betrekking heeft'.⁸

2.5 Uit het bepaalde in art. 10 Rv volgt dat de internationale bevoegdheid van de Nederlandse rechter ten aanzien van het verlof tot tenuitvoerlegging van een arbitraal vonnis kan worden gebaseerd op art. 985 Rv jo. art. 1076 lid 6 Rv, wanneer de rechtsmacht niet voortvloeit uit een andere bepaling opgenomen in de genoemde eerste afdeling.⁹ De bevoegdheidsgronden van art. 985 Rv jo. art. 1076 lid 6 Rv werken voor het bepalen van de internationale bevoegdheid derhalve niet exclusief, maar gelden krachtens art. 10 Rv als 'sluitsteen'. Zou bijvoorbeeld de verzoeker van het verlof tot tenuitvoerlegging in Nederland zijn woonplaats of gewone verblijfplaats hebben, dan komt aan de Nederlandse rechter internationale bevoegdheid toe op grond van art. 3, aanhef en onder a, Rv. Komt de Nederlandse rechter niet op grond van art. 2 t/m 8 Rv rechtsmacht toe, dan heeft de rechter desalniettemin op grond van art. 9, aanhef en onder a, Rv rechtsmacht indien het geschil 'een rechtsbetrekking betreft die ter vrije bepaling van partijen staat en de gedaagde of belanghebbende in de procedure is verschenen niet uitsluitend of mede met het doel de rechtsmacht van de Nederlandse rechter te betwisten, tenzij voor rechtsmacht van de Nederlandse rechter geen redelijk belang aanwezig is'.¹⁰

5 Art. 1076 lid 6 Rv, zoals luidend in de versie vóór de inwerkingtreding per 1 januari 2015 van het gemoderniseerde arbitragerecht krachtens de Wet van 2 juni 2014, Stb. 2014, 200.

6 Zie ook H.J. Snijders, Groene Serie Burgerlijke Rechtsvordering, art. 1075, aant. 2.

7 Zie Parl. Gesch. Burg. Procesrecht, Van Mierlo/Bart, p. 117; P. Vlas, Groene Serie Burgerlijke Rechtsvordering, art. 10, aant. 1; Polak/Zilinsky (2014), T&C Burgerlijke Rechtsvordering, art. 10, aant. 2.

8 Zie Parl. Gesch. Burg. Procesrecht, Van Mierlo/Bart, p. 117.

9 Zie ook P. Vlas en F. Ibili, De nieuwe commune regels inzake de rechtsmacht van de Nederlandse rechter, WPNR 2003/6527, p. 311.

10 Voor de volledigheid wijs ik erop dat de arbitrage is uitgezonderd van het materiële toepassingsgebied van de EEX-Verordening nr. 44/2001 (art. 1 lid 2 onder d EEX-Vo). De procedure inzake verlening van het verlof tot tenuitvoerlegging van een arbitrale beslissing valt derhalve niet onder de EEX-Vo. De Herschikking van de EEX-Verordening (nr. 1215/2012; EEX-Vo II), die op 10 januari 2015 van toepassing is geworden, heeft op dit punt geen wijzigingen gebracht. Vgl. punt 12 van de Considerans van de EEX-Vo II.

2 De cassatietermijn bedraagt in deze zaak twee maanden op grond van art. 1076 lid 6 Rv, zoals deze bepaling luidde tot 1 januari 2015, het tijdstip waarop de Wet van 2 juni 2014, Stb. 2014, 200 (modernisering van het arbitragerecht) in werking is getreden. Met ingang van 1 januari 2015 geldt een cassatietermijn van drie maanden. Het gemoderniseerde arbitragerecht speelt in de onderhavige procedure geen rol, zie art. IV lid 4 van de Wet van 2 juni 2014.

3 Verdrag over de erkenning en de tenuitvoerlegging van buitenlandse scheidsrechtelijke uitspraken, Trb. 1958, 145.

4 Zie o.a. H.J. Snijders, Groene Serie Burgerlijke Rechtsvordering, art. 1076, aant. 1, met verdere verwijzingen.

2.6 De onderhavige procedure betreft het verkrijgen van het verlov tot tenuitvoerlegging van een buitenlands arbitraal vonnis, waarin NRSL (op grond van een door Kompas ingestelde vordering voor door haar gedeelde winst wegens een misgelopen charter) is veroordeeld tot betaling van een geldsom. Een dergelijke rechtsbetrekking (een geschil van vermogensrechtelijke aard) staat ter vrije bepaling van partijen.¹¹

2.7 NRSL is in de onderhavige procedure verschenen, en heeft – nadat zij zich aanvankelijk tegen de beoordeling van de zaak door de Nederlandse rechter heeft verzet¹² – de rechtsmacht van de Nederlandse rechter aanvaard op grond van art. 9, aanhef en onder a, Rv. In dat verband kan worden gewezen op de volgende passage in het nader verweer van NRSL in eerste aanleg¹³: ‘12. (...) Het probleem moet toch eens worden opgelost, en NRSL heeft geen belang bij vertraging.

13. Om dezelfde reden heeft NRSL besloten het (op zichzelf naar haar oordeel zeker gegronde) bevoegdheidsverweer prijs te geven. Uit de bijeenkomsten na de schorsing van de mondelinge behandeling is duidelijk geworden dat Kompas, meer in het bijzonder haar directeur en enig aandeelhouder [A], hoe dan ook de strijd tegen NRSL wenst te vervolgen. Handhaving van het bevoegdheidsverweer zou tot een beschikking houdende onbevoegdheid van de voorzieningenrechter hebben geleid maar niet tot een oplossing van het probleem. Uit de houding van Kompas was duidelijk dat dan een hoger beroep of een nieuw verzoek, dan wel enige actie in aan andere jurisdictie zou volgen. NRSL is actief in een aantal landen (voor een rederij ligt dat voor de hand), en een onbevoegdheid zou alleen kunnen leiden tot verplaatsing van het probleem en vertraging in de inhoudelijke afdoening daarvan.

14. Dat neemt niet weg dat NRSL van mening was en blijft dat er op zichzelf geen grond voor bevoegdheid van de Nederlandse rechter was, om redenen aangegeven in het verweerschrift en toegelicht op 24 mei 2011. Maar die bevoegdheid kan natuurlijk wel gevestigd worden doordat de verwerende partij ervoor kiest zich niet (meer) op de onbevoegdheid te beroepen, en dat is nu gebeurd (art. 9 sub a Rv.)’.

2.8 Hieruit volgt dat NRSL uitdrukkelijk haar bevoegdheidsverweer heeft prijsgegeven en zich heeft onderworpen aan de rechtsmacht van de Nederlandse rechter, zodat kan worden gesproken van een impliciete (stilzwijgende) forumkeuze voor de Nederlandse rechter in de zin van art. 9, aanhef en onder a, Rv. NRSL heeft vervolgens (slechts) inhoudelijk verweer gevoerd tegen het verzochte verlov voor de tenuitvoerlegging.

2.9 De voorzieningenrechter van de rechtbank Amsterdam heeft in de beschikking van 10 mei 2012 geen overweging gewijd aan de rechtsmacht van de Nederlandse rechter en is kennelijk ervan uitgegaan dat de rechtsmacht voortvloeit uit de stilzwijgende aanvaarding daarvan. In hoger beroep heeft NRSL hiertegen geen grief gericht. NRSL heeft zich (ook) in de appelprocedure op het standpunt gesteld dat de Nederlandse rechter rechtsmacht toekomt op basis van een na de mondelinge behandeling in eerste aanleg tussen partijen gesloten overeenkomst. In dat verband kan worden gewezen op de volgende pas-

sage in het beroepschrift van NRSL, waar ter toelichting op grief II wordt opgemerkt¹⁴:

‘(d) ook heeft de rechtbank ten onrechte onvermeld gelaten dat volgens NRSL er oorspronkelijk geen basis was voor rechtsmacht van de Nederlandse rechter, en dat die rechtsmacht alleen tot stand is gekomen door een pas na de mondelinge behandeling tussen partijen gesloten overeenkomst in dat opzicht.

Ook die overeenkomst had een geschiedenis, en de rechtbank had toch ten minste deze basis van de rechtsmacht moeten vermelden omdat deze niet los is te zien van de overige stellingen van NRSL’.

2.10 Het is mij uit de gedingstukken in feitelijke aanleg niet duidelijk geworden of NRSL en Kompas op enig moment in de procedure een uitdrukkelijke forumkeuze in de zin van art. 8 lid 1 Rv zijn overeengekomen ten gunste van de Nederlandse rechter. Deze vraag kan hier echter buiten beschouwing blijven, omdat aangenomen moet worden dat NRSL de rechtsmacht van de Nederlandse rechter in ieder geval stilzwijgend heeft aanvaard op de voet van art. 9, aanhef en onder a, Rv.

2.11 Met het prijsgeven van haar bevoegdheidsverweer in eerste aanleg heeft NRSL haar recht verwerkt om zich in een later stadium van de procedure alsnog op het ontbreken van rechtsmacht van de Nederlandse rechter te beroepen. Op het ontbreken van rechtsmacht van de Nederlandse rechter moet tijdig een beroep worden gedaan en wel in eerste aanleg vóór alle wren ten gronde. Deze regel dient de goede procesorde en is voor het commune bevoegdheidsrecht opgenomen in art. 11 Rv.¹⁵

2.12 Gelet op het vorenstaande behoefde het hof geenszins ambtshalve een onderzoek te doen naar de internationale bevoegdheid van de Nederlandse rechter. Het oordeel van het hof geeft geen blijk van een onjuiste rechtsopvatting en evenmin is sprake van schending van de motiveringsplicht. Het eerste onderdeel faalt derhalve.

2.13 Voor zover in het onderdeel (i.d) nog de klacht gelezen kan worden dat het hof ambtshalve had moeten onderzoeken of sprake is van een redelijk belang voor de rechtsmacht van de Nederlandse rechter, faalt het onderdeel eveneens. In art. 9, aanhef en onder a, Rv is, zoals hierboven reeds is opgemerkt, geregeld dat de rechter rechtsmacht toekomt, indien de verweerder of de belanghebbende voor de rechter verschijnt zonder de bevoegdheid te betwisten, ‘tenzij voor de rechtsmacht van de Nederlandse rechter geen redelijk belang aanwezig is’. De eis van ‘redelijk belang’ is ontleend aan de rechtspraak van de Hoge Raad ten aanzien van de uitdrukkelijke forumkeuze en is nadien opgenomen in art. 8 lid 1 Rv.¹⁶ De wetgever heeft gemeend dat bij stilzwijgende aanvaarding van rechtsmacht op grond van art. 9, aanhef en onder a, Rv het voorbehoud van het redelijk belang eveneens moet worden gemaakt. Dit voorbehoud zal slechts in zeer uitzonderlijke gevallen een rol spelen.¹⁷

11 Zie Parl. Gesch. Burg. Procesrecht, Van Mierlo/Bart, p. 111; L. Strikwerda, Inleiding tot het Nederlandse internationaal privaatrecht, 2012, nr. 219. Zie voorts P. Vlas, Groene Serie Burgerlijke Rechtsvordering, art. 9, aant. 2; Polak/Zilinsky (2014), T&C Burgerlijke Rechtsvordering, art. 9, aant. 3b, en art. 8, aant. 3c.

12 Zie ‘Verweer (ook inzake bevoegdheid)’ van 24 mei 2011 tijdens NRSL in eerste aanleg, onder 3-5 (opgenomen onder nr. 3 in het overgelegde A-dossier, doorgenummerde pagina 144).

13 Zie ‘Nader verweer’ van 23 november 2011 tijdens NRSL (opgenomen onder nr. 8 in het overgelegde A-dossier, doorgenummerde pagina’s 417-418).

14 Beroepschrift ex art. 359 jo. 989(2) jo. 1076(2) Rv tijdens NRSL (opgenomen onder nr. 10 van A-dossier), p. 6. In grief II heeft NRSL betoogd dat de rechtbank essentiële stellingen onvermeld heeft gelaten.

15 Zie ook Parl. Gesch. Burg. Procesrecht, Van Mierlo/Bart, p. 118. Ook ten aanzien van de stilzwijgende aanvaarding van rechtsmacht op grond van art. 24 EEX-Vo (en sinds 10 januari 2015 onder art. 26 EEX-Vo II) geldt krachtens vaste rechtspraak van het HvJEU dat betwisting van de bevoegdheid in ieder geval niet mag plaatsvinden ‘na het tijdstip van de stellingname die naar nationaal procesrecht als het eerste voor de aangezochte rechter voorgedragen verweer is te beschouwen’. Dit is vaste rechtspraak sedert HvJEG 24 juni 1981, zaak 150/80, ECLI:EU:C:1981:148, Jur. 1981, p. 1671, NJ 1981/546, m.nt. J.C. Schultsz (Elefanten Schuh/Jacqmain).

16 Zie HR 1 februari 1985, ECLI:NL:HR:1985:AG4957, NJ 1985/698, m.nt. J.C. Schultsz (Piscator).

Voor de vraag wat onder ‘redelijk belang’ bij stilzwijgende aanvaarding van rechtsmacht wordt verstaan, verwijst de parlementaire geschiedenis naar hetzelfde begrip ten aanzien van de uitdrukkelijke forumkeuze van art. 8 lid 1 Rv en worden als voorbeelden van redelijk belang genoemd: neutraliteit van de rechter, deskundigheid met betrekking tot de *lex fori* of het onderwerp van geschil, tegengaan van forumshopping (rechtszekerheid).¹⁸ In de onderhavige procedure heeft NRSL aangegeven belang te hebben bij een snelle uitspraak (zie hierboven onder 2.7). Kennelijk heeft de rechtbank aangenomen dat in deze zaak geen sprake is van het ontbreken van redelijk belang. Nu daartegen in hoger beroep geen grief was gericht, behoeft de hof niet ambtshalve te onderzoeken of redelijk belang voor het aanvaarden van de rechtsmacht van de Nederlandse rechter ontbrak.

2.14 Onderdeel 2 valt uiteen in twee subonderdelen. Subonderdeel 2.1 betreft – kort weergegeven – het oordeel van het hof in rov. 3.17 en 3.18 omtrent de verjaring van het recht op tenuitvoerlegging van het arbitraal vonnis in de Russische Federatie. Het subonderdeel klaagt dat het hof een onjuiste althans onbegrijpelijke en/of onvoldoende gemotiveerde beslissing heeft gegeven door te oordelen dat art. 1076 Rv geen weigeringsgrond bevat van de strekking dat verlop zou moeten worden geweigerd indien het recht op tenuitvoerlegging in het land waar de arbitrale uitspraak is geweest, is verjaard. Volgens het onderdeel had het hof moeten oordelen dat de verjaring van het recht op tenuitvoerlegging van het arbitraal vonnis in de Russische Federatie in de weg staat aan het verlenen van het verlop tot tenuitvoerlegging in Nederland wegens strijd met de openbare orde.

2.15 In de onderhavige procedure heeft Kompas de tenuitvoerlegging van het arbitraal vonnis verzocht op de voet van art. 1076 Rv. Op grond van het bepaalde in art. 1076 lid 1 Rv kan – indien geen erkennings- en tenuitvoerleggingsverdrag van toepassing is, of een toepasselijk verdrag toelaat zich te beroepen op de wet van het land waar de erkenning of tenuitvoerlegging wordt verzocht – een in een vreemde staat gewezen arbitraal vonnis in Nederland worden erkend en kan daarvan in Nederland de tenuitvoerlegging worden verzocht, tenzij sprake is van één van de in dat artikellid limitatief opgesomde gronden tot weigering van erkenning en tenuitvoerlegging. Daarbij zal de rechter de gronden die in dat artikellid onder letter A zijn vermeld, niet ambtshalve mogen toepassen. De partij tegen wie de erkenning of tenuitvoerlegging wordt verzocht zal moeten stellen en bewijzen dat zich één van die gronden voordoet. De grond onder letter B – erkenning of tenuitvoerlegging is strijdig met de openbare orde – moet evenwel ambtshalve door de rechter worden toegepast.¹⁹

2.16 De door NRSL gestelde omstandigheid dat het recht op tenuitvoerlegging van het arbitrale vonnis in de Russische Federatie is verjaard, is geen grond die is vermeld in art. 1076 lid 1 Rv onder letter A op basis waarvan de erkenning en tenuitvoerlegging van dat vonnis in Nederland zou moeten worden geweigerd. Een weigering van de erkenning en tenuitvoerlegging van het arbitrale vonnis kan derhalve slechts aan de orde zijn wan-

neer sprake is van de in art. 1076 lid 1 Rv onder letter B genoemde grond van strijd met de openbare orde.²⁰

2.17 De vraag rijst of de verjaring of het verval van de bevoegdheid tot tenuitvoerlegging van een buitenlandse arbitrale beslissing volgens het recht van het land van herkomst een beletsel vormt voor de formele uitvoerbaarheid van die beslissing in Nederland en dat zulks, zoals het onderdeel betoogt, dient te leiden tot weigering van het verlop tot tenuitvoerlegging wegens strijd met de openbare orde. Recentelijk heeft de Hoge Raad in een arrest over de tenuitvoerlegging van een Russische rechterlijke beslissing op de voet van art. 431 lid 2 Rv het volgende overwogen ten aanzien van de verjaring en de formele uitvoerbaarheid²¹:

‘3.6.7 In het kader van het EEX-Verdrag is beslist (HvJEU 29 april 1999 (zaak C-267/97), ECLI:EU:C:1999:213, NJ 2000/477 (Coursier/Fortis Bank)) dat het begrip ‘uitvoerbaar’ in art. 31 EEX-Verdrag (thans art. 38 lid 1 EEX-Verordening) uitsluitend ziet op de formele uitvoerbaarheid van de buitenlandse beslissing, en niet op de voorwaarden waaronder die beslissing in de staat van herkomst ten uitvoer kan worden gelegd. Volgens het HvJEU moet in dit verband onderscheid worden gemaakt tussen de vraag of een beslissing formeel gezien uitvoerbaar is, en de vraag of deze beslissing wegens betaling van de schuld of om een andere reden niet meer ten uitvoer kan worden gelegd.

3.6.8 Van een beletsel met betrekking tot de formele uitvoerbaarheid van een buitenlandse beslissing als hiervoor in 3.6.7 bedoeld, is onder meer sprake indien tegen de (niet bij voorraad uitvoerbare) beslissing in het land van herkomst een rechtsmiddel met schorsende werking is ingesteld, dan wel de beslissing door een hogere rechterlijke instantie van het land van herkomst is vernietigd. Een dergelijk beletsel dient zich eveneens aan indien in de beslissing zelf is bepaald of daaruit voortvloeit dat deze slechts binnen een bepaalde termijn kan worden ten uitvoer gelegd en deze termijn nog niet is aangevangen dan wel reeds is verstreken.

Onder een beletsel met betrekking tot de formele uitvoerbaarheid van een buitenlandse beslissing als hiervoor in 3.6.7 bedoeld, kan echter niet worden verstaan de verjaring of het verval van de bevoegdheid tot tenuitvoerlegging van de beslissing krachtens het recht van het land van herkomst daarvan, nu een en ander op zichzelf het gezag van de beslissing niet aantast.

3.6.9 Er is geen grond om in geval van een vordering op de voet van art. 431 lid 2 Rv andere uitgangspunten te hanteren bij de beoordeling van beletselen met betrekking tot de uitvoerbaarheid van een buitenlandse beslissing dan hiervoor in 3.6.7-3.6.8 zijn vermeld.

Daarbij verdient opmerking dat de stelplicht en de bewijslast ter zake van een beletsel met betrekking tot de uitvoerbaarheid als hier bedoeld, rusten op degene die aanvoert dat sprake is van een dergelijk beletsel’.

2.18 In lijn met het hierboven geciteerde oordeel van de Hoge Raad meen ik dat de door NRSL gestelde omstandigheid dat het recht op tenuitvoerlegging van het arbitrale vonnis in de Russische Federatie is verjaard, geen beletsel vormt voor de formele uitvoerbaarheid van dat vonnis in Nederland. Van strijd met de openbare orde in de zin van art. 1076 lid 1 Rv onder letter B is geen sprake. Ook de omstandigheid dat het High Arbitrazh (Commercial) Court of the Russian Federation het verlop tot tenuitvoerlegging (gedeeltelijk) heeft vernietigd (zie hierboven onder 1.8), staat niet aan erkenning en tenuitvoerlegging in de

17 Zie P. Vlas, Groene Serie Burgerlijke Rechtsvordering, art. 9, aant. 2; P. Vlas en F. Ibili, De nieuwe commune regels inzake de rechtsmacht van de Nederlandse rechter, WPNR 2003/6527, p. 313 en noot 22.

18 Zie Parl. Gesch. Burg. Procesrecht, Van Mierlo/Bart, p. 111 en 113.

19 Zie Meijer (2014), T&C Burgerlijke Rechtsvordering, art. 1076, aant. 2a; H.J. Snijders, Groene Serie Burgerlijke Rechtsvordering, art. 1076, aant. 2.

20 Zie over deze grond o.a. Meijer (2014), T&C Burgerlijke Rechtsvordering, art. 1076, aant. 2.

21 HR 26 september 2014, ECLI:NL:HR:2014:2838, RvdW 2014/1059, rov. 3.6.7-3.6.9.

weg, nu een schorsing van de tenuitvoerlegging in het land van herkomst geen belemmering oplevert om op de voet van art. 1076 Rv verlof tot tenuitvoerlegging te verlenen.²²

2.19 Het in rov. 3.18 vervatte oordeel van het hof dat art. 1076 Rv geen weigeringsgrond bevat van de strekking dat het verlof tot tenuitvoerlegging zou moeten worden geweigerd (op de enkele grond dat) het recht op tenuitvoerlegging van het arbitrale vonnis in de Russische Federatie is verjaard, geeft – gelet op het vorenstaande en in het licht van het debat van partijen in de feitelijke instanties – niet blijk van een onjuiste rechtsopvatting en kan voor het overige, verweven als het is met waarderingen van feitelijke aard, in cassatie niet op juistheid worden getoetst. Het oordeel is ook niet onbegrijpelijk of anderszins onvoldoende gemotiveerd, zodat de klacht van subonderdeel 2.1 faalt.

2.20 Subonderdeel 2.2 betoogt dat het hof in rov. 3.18 ten onrechte Nederlands recht heeft toegepast op de vraag naar de verjaring van het recht op tenuitvoerlegging van het arbitraal vonnis. Het subonderdeel kan niet tot cassatie leiden, omdat de klacht is gericht tegen een overweging ten overvloede²³ die de beslissing van het hof niet (zelfstandig) draagt.

2.21 Onderdeel 3 valt uiteen in twee subonderdelen (in het cassatierekest aangeduid met de nummers 3.1 en, per abuis, 3.3). Subonderdeel 3.1 klaagt dat het hof heeft miskend dat het – onder ambtshalve aanvulling van rechtsgronden op de voet van art. 25 Rv – het verlof tot tenuitvoerlegging van het arbitraal vonnis had moeten weigeren wegens strijd met de openbare orde, daar uit de vaststaande feiten en omstandigheden volgt dat het arbitrale vonnis tot stand is gekomen op een wijze die strijdig is met de openbare orde, meer in het bijzonder wegens schending van het fundamentele beginsel van hoor en wederhoor en/of het beginsel van ‘fair trial’ en ‘equality of arms’ (art. 6 EVRM). Daarmee heeft het hof blijk gegeven van een onjuiste rechtsopvatting, aldus het subonderdeel.

2.22 Naar de kern genomen klaagt het subonderdeel dat het verzochte verlof tot erkenning en tenuitvoerlegging door het hof (ambtshalve) had moeten worden geweigerd wegens strijd met de openbare orde op grond van de omstandigheid dat in de arbitrale procedure die heeft geleid tot het arbitraal vonnis van 26 maart 2002 niet zou zijn voldaan aan het fundamentele beginsel van hoor en wederhoor. Meer in het bijzonder op grond van de omstandigheid dat NRSL de mondelinge behandeling in die arbitrale procedure niet heeft bijgewoond, en zij aldus geen kennis heeft kunnen nemen van de charterovereenkomst die door Kompas ten grondslag is gelegd aan haar vordering in de arbitrale procedure.

2.23 De enkele omstandigheid dat NRSL niet is verschenen op de mondelinge behandeling in de arbitrale procedure op 26 maart 2002, en aldus geen kennis heeft kunnen nemen van hetgeen tijdens die mondelinge behandeling aan de orde is gekomen, betekent niet dat daarmee per definitie sprake is van schending van het beginsel van hoor en wederhoor. Een dergelijke opvatting kan in zijn algemeenheid ook niet worden aangevaard, omdat een (verwerende) partij daarmee door simpelweg niet te verschijnen in een aanhangige procedure, de mogelijk-

heid zou hebben een in haar nadeel gewezen uitspraak aan te vechten op grond van strijd met het fundamentele beginsel van hoor en wederhoor. Het hof heeft in dit verband aan het slot van rov. 3.10 overwogen²⁴:

‘Dat NRSL tweemaal niet ter zitting van het scheidsgerecht in de derde arbitrale procedure is verschenen en geen inhoudelijk verweer heeft gevoerd tegen de vordering van Kompas, omdat zij ervan uitging dat het scheidsgerecht zich onbevoegd zou verklaren of NRSL nog in de gelegenheid zou stellen inhoudelijk verweer te voeren, dient voor rekening van NRSL te blijven. Voor zover het scheidsgerecht de echtheid van de charterovereenkomst niet heeft onderzocht dient ook die omstandigheid, in het licht van het vorenstaande, voor rekening van NRSL te blijven, nu zij van de mogelijkheid daartegen bezwaar te maken bij het scheidsgerecht, geen gebruik heeft gemaakt’.

2.24 Dit oordeel van het hof getuigt niet van een onjuiste rechtsopvatting, en is niet onbegrijpelijk of anderszins onvoldoende gemotiveerd, zodat het subonderdeel faalt.

2.25 Subonderdeel 3.3 is gericht tegen oordeel van het hof in rov. 3.9 omtrent de bewijslastverdeling met betrekking tot de stelling van NRSL dat – kort gezegd – Kompas zich in de arbitrageprocedure heeft beroepen op vervalste stukken, te weten dat het aan NRSL is om haar stelling dat sprake is geweest van een vervalsing voldoende aannemelijk te maken. Het subonderdeel klaagt dat het hof heeft miskend dat de door NRSL aangedragen en ten processe vastgestelde feiten en omstandigheden grond zijn voor omkering van de bewijslast in het nadeel van Kompas op grond van het beginsel van ‘fair trial’ en het beginsel van ‘equality of arms’ en/of de redelijkheid en billijkheid (art. 150 Rv).

2.26 Het subonderdeel gaat in zoverre uit van een verkeerde lezing van het arrest van het hof. In rov. 3.10 en 3.11 heeft het hof uiteengezet dat, en waarom, de door NRSL aangevoerde omstandigheden niet tot de conclusie kunnen leiden dat voldoende aannemelijk is dat Kompas de charterovereenkomst heeft vervalst en dat de tenuitvoerlegging van het arbitraal vonnis om die reden in strijd is met de openbare orde. Ook in onderlinge samenhang bezien kunnen die omstandigheden die conclusie niet dragen, aldus het hof. Daarmee bestaat er ook geen aanleiding voor een omkering van de bewijslast, zoals door het middel bepleit. Het oordeel van het hof geeft geen blijk van een onjuiste rechtsopvatting, terwijl voor verdere toetsing in cassatie geen plaats is, nu dit oordeel berust op aan het hof voorbehouden waarderingen van feitelijke aard. Het oordeel is ook niet onbegrijpelijk of anderszins onvoldoende gemotiveerd. Het subonderdeel faalt mitsdien.

2.27 Onderdeel 4 klaagt tenslotte dat het hof een essentieel verweer van NRSL onbesproken heeft gelaten, door niet (kenbaar) te responderen op het verweer van NRSL dat de vernietiging door de Russische hoogste rechter, gevolgd door de onherroepelijke intrekking door Kompas van haar verzoek om tenuitvoerlegging, ertoe heeft geleid dat de arbitrale uitspraak naar Russisch recht niet meer bindend is tussen partijen, en dat het verlenen van verlof tot tenuitvoerlegging van het arbitrale vonnis daarom in strijd zou zijn met de openbare orde.

2.28 De vernietiging waar NRSL hier op doelt, betreft de (gedeeltelijke) vernietiging van het verlof tot tenuitvoerlegging door het High Arbitrazh (Commercial) Court of the Russian Federation op 26 oktober 2004. Het betreft niet de vernietiging van het op 26 maart 2002 gewezen arbitraal vonnis zelf. In dat verband wordt opgemerkt dat het scheidsgerecht op 19 mei 2005 – derhalve ná de vernietiging van het verlof tot tenuitvoer-

22 Zie Kamerstukken II 1985-1986, 18 464, nr. 6, p. 41: ‘Ook de schorsing van de tenuitvoerlegging van rechtswege of door de rechter in het land waar het vonnis is gewezen, behoort geen grond voor weigering van erkenning en tenuitvoerlegging in Nederland te zijn. (...) Indien de tenuitvoerlegging van een arbitraal vonnis in het land van herkomst van rechtswege of door de rechter is geschorst, is het arbitrale vonnis nog niet vernietigd in dat land. Het zou dan voorbarig zijn, in Nederland reeds de tenuitvoerlegging te weigeren’. Vgl. Meijer, T&C (2014) Burgerlijke Rechtsvordering, art. 1076, aant. 6.

23 Het hof gebruikt in rov. 3.18 de zinsnede: ‘Daar komt bij dat (...)’.

24 Vgl. ook het vonnis van de voorzieningenrechter van 20 mei 2012, rov. 4.13-4.14.

legging – schriftelijk aan Kompas heeft bevestigd dat het arbitraal vonnis kracht van gewijsde heeft verkregen.²⁵

2.29 Het hof heeft het hierboven bedoelde verweer van NRSL niet onbesproken gelaten. Het hof is in rov. 3.15 en 3.16 immers ingegaan op grief XI, die betrekking heeft op dit verweer. Het hof heeft hierover geoordeeld dat – kort samengevat – de weigering van de tenuitvoerlegging van een arbitraal vonnis in het land waar dat vonnis is geweest, niet op grond van art. 1076 lid 1 Rv leidt tot weigering van de erkenning en tenuitvoerlegging in Nederland, tenzij de grond waarop de tenuitvoerlegging in het land waar het arbitraal vonnis is geweest is geweigerd overeenkomt met één van de weigeringsgronden genoemd in art. 1076 Rv. In dat verband heeft het hof geoordeeld dat van strijd met de Russische openbare orde niet voldoende is gebleken²⁶ en dat in de onderhavige procedure niet voldoende aannemelijk is geworden dat het arbitraal vonnis zou berusten op vervalste stukken. De omstandigheid dat het arbitraal vonnis niet in de Russische Federatie ten uitvoer kan worden gelegd, staat daarmee niet aan de tenuitvoerlegging in Nederland in de weg, aldus het hof.

2.30 Dit oordeel van het hof geeft in het licht van het debat van partijen in de feitelijke instanties, geen blijk van een onjuiste rechtsopvatting en kan voor het overige, verweven als het is met waarderings van feitelijke aard, in cassatie niet op juistheid worden getoetst. Het oordeel is ook niet onbegrijpelijk of anderszins onvoldoende gemotiveerd. Onderdeel 4 faalt derhalve.

3 Conclusie

De conclusie strekt tot verwerping van het cassatieberoep.

Hoge Raad:

1 Het geding in feitelijke instanties

Voor het verloop van het geding in feitelijke instanties verwijst de Hoge Raad naar de navolgende stukken:

a. de beschikkingen in de zaak 482043/KG RK 11-362 van de voorzieningenrechter in de rechtbank Amsterdam van 21 april 2011 en 10 mei 2012;

b. de beschikkingen in de zaak 200.107.628/01 van het gerechtshof Amsterdam van 16 oktober 2012 (tussenbeschikking) en 8 april 2014 (eindbeschikking).

De eindbeschikking van het hof is aan deze beschikking gehecht.

2 Het geding in cassatie

Tegen de eindbeschikking van het hof heeft NRSL beroep in cassatie ingesteld. Het cassatierekest is aan deze beschikking gehecht en maakt daarvan deel uit.

Kompas heeft verzocht het beroep te verwerpen.

De conclusie van de Advocaat-Generaal P. Vlas strekt tot verwerping van het cassatieberoep.

De advocaat van NRSL heeft bij brief van 5 februari 2015 op die conclusie gereageerd.

3 Beoordeling van het middel

3.1 In cassatie kan van het volgende worden uitgegaan.

(i) NRSL is een rivierrederij. Haar schepen varen op de grote Russische rivieren, maar ook naar bestemmingen in onder meer Europa.

(ii) Op 17 september 1997 hebben Kompas en NRSL een koopovereenkomst gesloten met betrekking tot het schip 'Volgo-Balt - 153'. Op 21 oktober 1997 heeft NRSL het schip aan Kompas geleverd.

(iii) [A] is directeur van Kompas. [A] heeft de Russische nationaliteit en was tot eind 2004 woonachtig in de Russische Federatie. Daarna is [A] het land ontvlucht. Op 20 april 2006 heeft de United Nations High Commissioner for Refugees (UNCHR) [A] de status van vluchteling verleend. Thans woont [A] in Nederland.

(iv) Op 5 oktober 2001 heeft Kompas op de voet van het in de koopovereenkomst opgenomen arbitraal beding tegen NRSL een (derde) arbitrale procedure aanhangig gemaakt bij de Internationale Commerciële Arbitragerechtbank in Moskou, Russische Federatie (hierna: het scheidsgerecht). Het scheidsgerecht had ook al op 5 november 1998 en 22 juli 1999, althans 27 juli 1999, geschillen tussen partijen op grond van de koopovereenkomst beslecht. Beide eerdere arbitrale procedures hadden betrekking op klachten van Kompas over de kwaliteit van het schip en hebben geresulteerd in toekenning van schadevergoeding aan Kompas, die NRSL heeft betaald, en de teruglevering van het schip door Kompas aan NRSL. De in 2001 aanhangig gemaakte derde arbitrale procedure betrof een vordering van Kompas voor door haar gederfde winst door het mislopen van een charter (hierna: de charterovereenkomst) van Amador Enterprises Inc.

(v) Bij arbitraal vonnis van 26 maart 2002 in de derde arbitrale procedure (hierna: het arbitraal vonnis) heeft het scheidsgerecht NRSL veroordeeld tot betaling aan Kompas van een bedrag van in totaal \$ 909.461,97. NRSL heeft tot op heden een bedrag van \$ 1000,= aan Kompas voldaan.

(vi) Op 20 juni 2002 heeft het Moscow City Court Kompas verlot verleend voor de tenuitvoerlegging van het arbitraal vonnis en het verzoek van NRSL tot vernietiging van het arbitraal vonnis afgewezen.

(vii) Op 13 augustus 2002 heeft het Supreme Court of the Russian Federation het door NRSL ingestelde hoger beroep tegen het verlot tot tenuitvoerlegging afgewezen en de beslissing van het Moscow City Court bekrachtigd.

(viii) In november 2002 heeft NRSL het scheidsgerecht verzocht het arbitraal vonnis te vernietigen op grond van nieuwe feiten (kort gezegd: valsheid van stukken door Kompas). Dit verzoek heeft het scheidsgerecht op 31 januari 2003 afgewezen. Bij brief van 25 maart 2003 heeft het scheidsgerecht dit aan NRSL bevestigd. In deze brief schrijft het scheidsgerecht verder dat de zaak conform het reglement van het scheidsgerecht als gesloten dient te worden beschouwd na de definitieve uitspraak in de zaak en dat het reglement niet voorziet in de mogelijkheid van heropening van de zaak, behalve in gevallen waarin het gaat om correctie, interpretatie of een aanvulling van de uitspraak.

(ix) In februari 2003 heeft NRSL het Moscow City Court verzocht het door haar op 20 juni 2002 verleende verlot tot tenuitvoerlegging te vernietigen, omdat Kompas een in de arbitrageprocedure ingediend bewijsstuk ter onderbouwing van haar schadeclaim zou hebben vervalst. Op 14 april 2003 heeft het Moscow City Court dit verzoek gehonoreerd en partijen verwezen naar het Arbitrazh (Commercial) Court of the City of Moscow (het Arbitration Court te Moskou).

(x) Het Arbitration Court te Moskou heeft op 16 januari 2004 het vonnis van het Moscow City Court vernietigd en het verzoek om verlot tot tenuitvoerlegging van het arbitraal vonnis (alsnog

25 Zie rov. 2.15 van de beschikking van de voorzieningenrechter van 10 mei 2012 en rov. 2.1.15 van de bestreden beschikking van 8 april 2014.

26 Dit omdat – na de vernietiging van het verlot tot tenuitvoerlegging van het arbitraal vonnis en de terugwijzing door het High Arbitrazh (Commercial) Court of the Russian Federation – de procedure voor het Arbitrazh (Commercial) Court te Moskou niet is doorgezet.

toegewezen en het verzoek tot vernietiging van het arbitraal vonnis afgewezen.

(xi) Op 24 maart 2004 heeft het Federal Arbitrazh (Commercial) Court te Moskou het vonnis van het Arbitration Court bekrachtigd.

(xii) Op 26 oktober 2004 heeft het High Arbitrazh (Commercial) Court of the Russian Federation het verlot tot tenuitvoerlegging (gedeeltelijk) vernietigd op grond van mogelijke strijd met de openbare orde en het verzoek tot tenuitvoerlegging teruggewezen naar het Arbitration Court te Moskou. Het Arbitration Court kreeg de opdracht het verzoek om verlot tot tenuitvoerlegging opnieuw te beoordelen.

(xiii) Kompas heeft haar verzoek om verlot tot tenuitvoerlegging in december 2004 ingetrokken.

(xiv) In een uitspraak van het Arbitration Court te Moskou van 15 december 2004 is bevestigd dat Kompas het verzoek om verlot tot tenuitvoerlegging heeft ingetrokken.

(xv) Op 19 mei 2005 heeft het scheidsgerecht schriftelijk bericht aan Kompas dat het arbitraal vonnis in kracht van gewijsde was gegaan.

3.2.1 Kompas heeft de voorzieningenrechter verzocht om haar op de voet van art. 1076 Rv verlot tot tenuitvoerlegging te verlenen van het arbitraal vonnis.

De voorzieningenrechter heeft het gevraagde verlot verleend.

3.2.2 Het hof heeft de beschikking van de voorzieningenrechter bekrachtigd. Voor zover in cassatie van belang heeft het hof hiertoe als volgt overwogen.

3.2.3 De kern van het betoog van NRSL is dat Kompas haar vordering in de derde arbitrale procedure heeft gebaseerd op een vervalst stuk (de charterovereenkomst), dat Kompas daarmee het scheidsgerecht valselijk heeft voorgelicht en dat tenuitvoerlegging van het arbitraal vonnis om die reden strijdig is met de openbare orde. Ook heeft NRSL aangevoerd dat het scheidsgerecht de charterovereenkomst ten onrechte niet op echtheid heeft onderzocht. (rov. 3.7)

Niet is uitgesloten dat indien zou komen vast te staan dat de veroordeling in het arbitraal vonnis is verkregen op grond van een vervalst document, verlot tot tenuitvoerlegging van het arbitraal vonnis zou moeten worden geweigerd wegens strijd met de openbare orde. Gelet op het bepaalde in art. 1076 lid 1, aanhef en onder B, Rv is het aan NRSL om haar stelling dat sprake is geweest van een (door Kompas) vervalste charterovereenkomst, voldoende aannemelijk te maken. Mede in het licht van het gemotiveerde verweer van Kompas is het hof van oordeel dat NRSL daarin ook in hoger beroep niet is geslaagd. (rov. 3.9-3.11)

3.2.4 NRSL heeft voorts aangevoerd dat de weigering van een Russische rechter om een arbitraal vonnis ten uitvoer te leggen naar Russisch recht hetzelfde effect heeft als een vernietiging van dat vonnis, met als gevolg dat het vonnis niet elders ter wereld ten uitvoer kan worden gelegd (rov. 3.15).

Het hof is van oordeel dat de voorzieningenrechter met juistheid heeft overwogen dat de weigering van de tenuitvoerlegging van een arbitraal vonnis in het land waar dat vonnis is gegeven, niet op grond van art. 1076 lid 1 Rv leidt tot weigering van erkenning en tenuitvoerlegging in Nederland, tenzij de grond waarop de tenuitvoerlegging is geweigerd in het land waar het arbitraal vonnis is gegeven, overeenkomt met een van de weigeringsgronden van art. 1076 Rv. Hiervan is geen sprake. (rov. 3.16)

3.2.5 Ten slotte heeft NRSL aangevoerd dat de voorzieningenrechter ten onrechte Nederlands recht heeft toegepast bij de beantwoording van de vraag of het recht om het arbitraal vonnis ten uitvoer te leggen, is verjaard. Volgens NRSL dient deze vraag naar Russisch recht te worden beantwoord en is de vorder-

ing tot tenuitvoerlegging op grond van dat recht verjaard. (rov. 3.17)

Het hof is van oordeel dat art. 1076 Rv geen weigeringsgrond bevat inhoudende dat verlot tot tenuitvoerlegging niet kan worden verleend indien het recht op tenuitvoerlegging in het land waar het arbitraal vonnis is gegeven, is verjaard. Daar komt bij dat de vraag of het recht op tenuitvoerlegging is verjaard, naar Nederlands recht dient te worden beantwoord. (rov. 3.18)

3.3.1 Onderdeel 1 klaagt dat het hof heeft verzuimd om ambtshalve te onderzoeken of de Nederlandse rechter rechtsmacht toekomt om kennis te nemen van het verzoek van Kompas om verlot tot tenuitvoerlegging van het arbitraal vonnis te verlenen.

3.3.2 Bij de beoordeling van het onderdeel dient tot uitgangspunt dat de regels van internationaal bevoegdheidsrecht van openbare orde zijn. Dit betekent dat zowel de rechter in eerste aanleg als de rechter in hoger beroep ertoe is gehouden ambtshalve de rechtsmacht van de Nederlandse rechter aan een onderzoek te onderwerpen. Voor de rechter in hoger beroep geldt deze verplichting ook indien geen van de partijen zich over de vraag naar de rechtsmacht van de Nederlandse rechter heeft uitgelaten, en tevens indien die vraag buiten de grenzen van het door de grieven ontsloten gebied van de rechtsstrijd in hoger beroep valt.

Het vorenstaande geldt zowel in gevallen die worden bestreken door de bevoegdheidsregeling van een verdrag of een EU-verordening, waaronder het EEX-Verdrag en de (herschikte) EEX-Verordening (vgl. HR 6 februari 2004, ECLI:NL:HR:2004:AL7065, NJ 2005/403), als in gevallen die worden bestreken door de communale bevoegdheidsregeling van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (vgl. HR 18 februari 2011, ECLI:NL:HR:2011:BO7116, NJ 2012/333).

Het hof was derhalve ertoe gehouden om ambtshalve te onderzoeken of de Nederlandse rechter rechtsmacht toekomt om kennis te nemen van het verzoek van Kompas.

3.3.3 In de bestreden beschikking ligt het oordeel besloten dat de Nederlandse rechter rechtsmacht toekomt om kennis te nemen van het verzoek van Kompas. Dat oordeel is juist.

De Nederlandse rechter komt op grond van art. 3, aanhef en onder c, Rv steeds rechtsmacht toe om kennis te nemen van een verzoek om verlot te verlenen tot tenuitvoerlegging in Nederland van een in een vreemde staat gegeven arbitraal vonnis. Een dergelijke zaak, die ingevolge art. 1076 lid 6 (oud en nieuw) in verbinding met art. 986 lid 1 Rv bij verzoekschrift moet worden ingeleid, is naar haar aard voldoende met de rechtssfeer van Nederland verbonden in de zin van art. 3, aanhef en onder c, Rv. De partij die in het buitenland een arbitraal vonnis heeft verkregen en zich wenst te verhalen op vermogensbestanddelen die zich in Nederland bevinden dan wel zich op enig moment hier te lande zullen bevinden, is immers aangewezen op een geding ten overstaan van de Nederlandse rechter, teneinde op de voet van art. 1076 Rv het vereiste verlot tot tenuitvoerlegging te verkrijgen.

In het licht van het vorenstaande behoeft het rechterlijk oordeel dat de Nederlandse rechter ingevolge art. 3, aanhef en onder c, Rv rechtsmacht toekomt om kennis te nemen van een verzoek om verlot te verlenen tot tenuitvoerlegging in Nederland van een in een vreemde staat gegeven arbitraal vonnis, geen motivering.

3.3.4 Onderdeel 1 faalt derhalve.

3.4.1 Onderdeel 2.1 klaagt over het oordeel van het hof in rov. 3.18 dat art. 1076 Rv geen weigeringsgrond bevat die inhoudt dat verlot tot tenuitvoerlegging niet kan worden verleend indien het recht op tenuitvoerlegging in het land waar het arbitraal vonnis is gegeven, is verjaard.

3.4.2 Deze klacht faalt. De verjaring of het verval van de be-

voegdheid tot tenuitvoerlegging van een arbitraal vonnis krachtens het recht van het land waar dat vonnis is geweest, wordt niet als weigeringsgrond vermeld in art. 1076 lid 1, aanhef en onder A, (oud en nieuw) Rv, en brengt evenmin mee dat de erkenning of de tenuitvoerlegging van dat vonnis strijdig is met de openbare orde als bedoeld in art. 1076 lid 1, aanhef en onder B, (oud en nieuw) Rv.

3.4.3 Onderdeel 2.2 richt zich tegen een overweging van het hof in rov. 3.18 die blijkens de inleidende woorden 'Daar komt bij ...' ten overvloede is gegeven, en kan derhalve bij gebrek aan belang niet tot cassatie leiden.

3.5.1 Het middel, dat geen onderdeel 3.2 bevat, klaagt in onderdeel 3.3 dat het hof in rov. 3.9 ten onrechte ervan is uitgegaan dat NRSL de bewijslast draagt van haar stelling dat sprake is geweest van een (door Kompas) vervalste charterovereenkomst, en heeft miskend dat omkering van de bewijslast hier is geboden omdat NRSL blijkens haar stellingen omtrent de echtheid van het document in een onredelijk zware bewijsspositie verkeert.

3.5.2 Deze klachten falen. In het kader van het op art. 1076 Rv gebaseerde verzoek van Kompas om verlof tot tenuitvoerlegging van het arbitraal vonnis heeft NRSL zich beroepen, voor zover hier van belang, op de weigeringsgrond van art. 1076 lid 1, aanhef en onder B, Rv en daartoe aangevoerd dat sprake is geweest van een (door Kompas) vervalste charterovereenkomst. Bij die stand van zaken lag het op de weg van NRSL om haar stelling aannemelijk te maken dat sprake is van een vervalsing, zoals het hof terecht heeft geoordeeld. In zijn oordeel ligt besloten dat in de omstandigheden van het geval niet uit enige bijzondere regel of uit de eisen van redelijkheid en billijkheid een andere verdeling van de bewijslast voortvloeit. Dit oordeel geeft geen blijk van een onjuiste rechtsopvatting en is niet onbegrijpelijk.

3.5.3 Onderdeel 3.4 klaagt dat het hof heeft miskend dat, zo de stellingen van NRSL omtrent de echtheid van het document niet volstaan voor omkering van de bewijslast, die stellingen wel voldoende grond zijn om NRSL overeenkomstig haar aanbod toe te laten tot bewijslevering van haar stelling dat het document vals is, door overlegging van de politiedossiers in Rusland en door onderzoek te verrichten naar dan wel het horen van de personen achter Amador en/of de persoon [B].

3.5.4 Deze klacht faalt eveneens.

Het hof was niet gehouden NRSL alsnog in de gelegenheid te stellen schriftelijk bewijs in het geding te brengen. Van een partij die zich beroept op schriftelijk bewijs, mag worden verlangd dat zij dit uit zichzelf in het geding brengt (vgl. HR 9 maart 2012, ECLI:NL:HR:2012:BU9204, NJ 2012/174).

Zoals hiervoor in 3.2.3 is vermeld, heeft het hof geoordeeld dat niet is uitgesloten dat verlof tot tenuitvoerlegging van het arbitraal vonnis zou moeten worden geweigerd wegens strijd met de openbare orde indien zou komen vast te staan dat de veroordeling in dat vonnis is verkregen op grond van een vervalst document (rov. 3.9). Het hof heeft vervolgens op basis van het door NRSL overgelegde bewijsmateriaal geoordeeld dat zij niet aannemelijk had gemaakt dat Kompas de charterovereenkomst heeft vervalst (rov. 3.10-3.11). Klaarblijkelijk was het hof daarbij van oordeel dat de stelling van NRSL dat zij nog onderzoek wilde verrichten of personen wilde horen, niet was aan te merken als een voldoende gemotiveerd bewijsaanbod. Dat oordeel is niet onbegrijpelijk.

3.6.1 Onderdeel 3.1 betoogt dat het hof, onder ambtshalve aanvulling van rechtsgronden, het verlof tot tenuitvoerlegging had moeten weigeren wegens strijd met de openbare orde, nu uit de vaststaande feiten en omstandigheden volgt dat het arbitraal vonnis is tot stand gekomen op een wijze die onverenigbaar is

met de fundamentele beginselen van hoor en wederhoor en een eerlijk proces als bedoeld in art. 6 EVRM.

3.6.2 Bij de beoordeling van deze klacht dient tot uitgangspunt dat NRSL in cassatie niet opkomt tegen de wijze waarop het hof in rov. 3.7 – onder het kopje 'Tenuitvoerlegging arbitraal vonnis strijdig met de openbare orde' – de kern van het betoog van NRSL heeft weergegeven, te weten: (i) Kompas heeft haar vordering in de derde arbitrale procedure gebaseerd op een vals stuk (de charterovereenkomst), daarmee heeft Kompas het scheidsgerecht valselijk voorgelicht en om die reden is tenuitvoerlegging van het arbitraal vonnis strijdig met de openbare orde, en (ii) het scheidsgerecht heeft de charterovereenkomst ten onrechte niet op echtheid onderzocht. Onderdeel 3.1 klaagt niet dat het hof heeft miskend dat NRSL haar betoog in hoger beroep dat het verlof tot tenuitvoerlegging van het arbitraal vonnis als strijdig met de openbare orde moet worden geweigerd, op andere gronden heeft gebaseerd dan die welke het hof in rov. 3.7 heeft weergegeven.

3.6.3 Voor zover onderdeel 3.1 berust op de door NRSL in hoger beroep gestelde feiten en omstandigheden dat Kompas haar vordering heeft gebaseerd op een vervalst stuk (de charterovereenkomst) en dat Kompas daarmee het scheidsgerecht valselijk heeft voorgelicht, miskent het dat het hof tot het oordeel is gekomen dat NRSL in hoger beroep niet erin is geslaagd – evenmin als in eerste aanleg – om voldoende aannemelijk te maken dat sprake is geweest van een (door Kompas) vervalste charterovereenkomst (rov. 3.9-3.11).

Voor zover onderdeel 3.1 berust op de door NRSL in hoger beroep betrokken stelling dat het scheidsgerecht de charterovereenkomst ten onrechte niet op echtheid heeft onderzocht, miskent het dat het hof – in cassatie onbestreden – heeft vastgesteld dat NRSL in de derde arbitrale procedure tweemaal niet ter zitting van het scheidsgerecht is verschenen en geen inhoudelijk verweer heeft gevoerd tegen de vordering van Kompas. Hieraan heeft het hof de gevolgtrekking verbonden, en ook kunnen verbinden, dat voor rekening van NRSL dient te blijven dat het scheidsgerecht de echtheid van de charterovereenkomst niet heeft onderzocht (rov. 3.10).

De overige door NRSL in hoger beroep gestelde feiten en omstandigheden waarop onderdeel 3.1 zich beroept, noopten het hof niet ertoe om, onder ambtshalve aanvulling van rechtsgronden, het verlof tot tenuitvoerlegging te weigeren wegens strijd met de openbare orde als bedoeld in art. 1076 lid 1, aanhef en onder B, Rv.

3.6.4 Op het vorenstaande stuit de klacht van onderdeel 3.1 af.

3.7.1 Onderdeel 4 klaagt dat het hof een essentiële stelling van NRSL onbesproken heeft gelaten. Volgens de klacht is het hof niet kenbaar ingegaan op het verweer van NRSL dat de hiervoor in 3.1 onder (xii) genoemde uitspraak van de Russische cassatierichter, gevolgd door de hiervoor in 3.1 onder (xiii) genoemde onherroepelijke intrekking door Kompas van haar verzoek om verlof tot tenuitvoerlegging in de Russische Federatie, ertoe heeft geleid dat het arbitraal vonnis naar Russisch recht niet meer bindend is tussen partijen, en dat het verlenen van verlof tot tenuitvoerlegging van dat vonnis daarom strijdig is met de openbare orde.

3.7.2 Deze klacht mist feitelijke grondslag. In rov. 3.16 is het hof ingegaan op het betoog van NRSL dat betrekking heeft op de gevolgen die in het stelsel van de weigeringsgronden van art. 1076 lid 1 Rv toekomen aan de uitspraak van de Russische cassatierichter en de intrekking door Kompas van haar verzoek om verlof tot tenuitvoerlegging in de Russische Federatie.

Nu het onderdeel voor het overige niet uiteenzet waarom het oordeel van het hof in rov. 3.16 onjuist of onvoldoende gemotiveerd zou zijn, kan het niet tot cassatie leiden.

3.8 Onderdeel 5 bouwt voort op de onderdelen 1-4 en moet hun lot derhalve delen.

4 Beslissing

De Hoge Raad:

verwerpt het beroep;

veroordeelt NRSL in de kosten van het geding in cassatie, tot op deze uitspraak aan de zijde van Kompas begroot op € 841,34 aan verschotten en € 1800,- voor salaris.

NOOT

Exequatur vs. verkapte exequatur

1. Op grond van art. 1076 Rv kan een in een vreemde Staat gewezen arbitraal vonnis in Nederland worden erkend. Bovendien kan in Nederland om de tenuitvoerlegging van een dergelijk vonnis worden verzocht als geen erkennings- en tenuitvoerleggingsverdrag van toepassing is.

2. Hoewel de Russische Federatie en Nederland beide partij zijn bij het Arbitrageverdrag van New York van 10 juni 1958, staat art. VII lid 1 van dat verdrag toe dat voor de erkenning en tenuitvoerlegging van een arbitrale uitspraak gebruik wordt gemaakt van de wetgeving of de internationale overeenkomsten van het land waar op die uitspraak beroep wordt gedaan. Voor de tenuitvoerlegging van het onderhavige arbitraal vonnis in Nederland kan derhalve een beroep worden gedaan op art. 1076 Rv.

3. Art. 1076 lid 6 Rv verklaart art. 985 tot en met 991 Rv van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat de voorzieningenrechter van de rechtbank in de plaats treedt van de rechtbank, de termijn van hoger beroep en cassatie twee maanden bedraagt en geen stukken behoeven te worden overgelegd waaruit blijkt dat het arbitraal vonnis uitvoerbaar is in het land waar het is gewezen.

4. Art. 985 Rv bepaalt dat een beslissing, gegeven door een rechter van een vreemde Staat en in Nederland uitvoerbaar krachtens verdrag of krachtens de wet, pas ten uitvoer wordt gelegd nadat daartoe een rechterlijk verlov is verkregen. Dit is een zogenaemde exequaturprocedure.

5. Arbitrale vonnissen die in een vreemde Staat zijn gewezen waarop geen erkennings- en tenuitvoerleggingsverdrag van toepassing is, worden dus gelijkgesteld met rechterlijke beslissingen waarop wel een erkennings- en tenuitvoerleggingsverdrag van toepassing is, met dien verstande dat art. 1076 Rv nadere eisen stelt voor het verlenen van het voor de tenuitvoerlegging van het arbitrale vonnis benodigde verlov.

6. Een verzoek tot verlov voor erkenning of tenuitvoerlegging wordt in beginsel niet gehonoreerd indien de partij tegen wie de erkenning of tenuitvoerlegging wordt verzocht, stelt en bewijst dat: a) een geldige overeenkomst tot arbitrage ontbreekt onder het op die overeenkomst toepasselijke recht, b) het scheidsgerecht in strijd met de daarvoor geldende regelen is samengesteld, c) het scheidsgerecht zich niet aan zijn opdracht heeft gehouden, d) tegen het arbitraal vonnis hoger beroep bij arbiters of de rechter openstaat in het land waar het arbitraal vonnis is gewezen of e) het arbitraal vonnis is vernietigd door een bevoegde autoriteit van het land waar dat vonnis is gewezen (art. 1076 lid 1 sub A Rv). Het verlov wordt ook niet verleend indien de rechter oordeelt dat de erkenning of tenuitvoerlegging strijdig is met de openbare orde (art. 1076 lid 1 sub B Rv). In de onderhavige procedure gaat het vooral om laatstgenoemde grond.

7. De hiervoor genoemde gronden komen niet voor in art. 1075 Rv, met betrekking tot de erkenning van arbitrale vonnissen die in

een vreemde Staat zijn gewezen waarop wel een erkennings- en tenuitvoerleggingsverdrag van toepassing is.

8. De procedure voor het ten uitvoer kunnen leggen van *arbitrale* vonnissen die in een vreemde Staat zijn gewezen waarop geen erkennings- en tenuitvoerleggingsverdrag van toepassing is, verschilt aanzienlijk met de procedure die geldt voor het ten uitvoer kunnen leggen van *rechterlijke* beslissingen die in een vreemde Staat zijn gewezen en waarop (ook) geen erkennings- en tenuitvoerleggingsverdrag van toepassing is. Art. 431 lid 2 Rv bepaalt ten aanzien van die rechterlijke beslissingen dat het geding opnieuw bij de Nederlandse rechter moet worden behandeld. Dat kan op twee manieren.

9. De rechter kan een behandeling ten gronde achterwege laten indien deze heeft vastgesteld dat de buitenlandse beslissing voldoet aan de eisen die het commune recht stelt aan erkenning, te weten (i) de bevoegdheid van de rechter die de beslissing heeft gegeven berust op een naar internationale maatstaven algemeen aanvaardbare bevoegdheidsgrond, (ii) de buitenlandse beslissing is tot stand gekomen in een gerechtelijke procedure die voldoet aan de eisen van behoorlijke en met voldoende waarborgen omklede rechtspleging, (iii) de erkenning van de buitenlandse beslissing is niet in strijd met de Nederlandse openbare orde, en (iv) de buitenlandse beslissing is niet onverenigbaar met een tussen dezelfde partijen gegeven beslissing van de Nederlandse rechter, dan wel met een eerdere beslissing van een buitenlandse rechter die tussen dezelfde partijen is gegeven in een geschil dat hetzelfde onderwerp betreft en op dezelfde oorzaak berust, mits die eerdere beslissing voor erkenning in Nederland vatbaar is (HR 14 november 1924, NJ 1925/91, HR 26 september 2014, «JIN» 2014/197). Verder dient de buitenlandse beslissing onherroepelijk te zijn (HR 17 december 1993, NJ 1994/348, HR 16 april 2001, ECLI:NL:HR:1999:ZC2888, NJ 2001/1, zie ook Rb. 's-Hertogenbosch 13 juni 2007, ECLI:NL:RBSHE:2007:BA7236).

10. In gevallen waarin de rechterlijke beslissing is gewezen door een buitenlandse rechter die op grond van een jurisdictieclausule uitsluitend bevoegd is, heeft de Hoge Raad zelfs bepaald dat in beginsel kan worden volstaan met het stellen van die clausule en de op basis daarvan verkregen uitspraak, terwijl de vordering in beginsel slechts behoeft te strekken tot veroordeling tot hetgeen waartoe de wederpartij bij die uitspraak is veroordeeld. In het geding zal vervolgens, zo deze stellingen juist bevonden zijn, de gebondenheid van partijen aan deze uitspraak tot uitgangspunt moeten worden genomen (HR 17 december 1993, NJ 1994/348 en 350, HR 26 september 2014, «JIN» 2014/197). In hoeverre de Hoge Raad daarmee de hiervóór omschreven vereisten afzwakt, is onduidelijk, maar ik kan me niet voorstellen dat de Nederlandse rechter niet gehouden is op zijn minst te toetsen of de openbare orde zich niet tegen erkenning of tenuitvoerlegging van de buitenlandse beslissing verzet.

11. Indien de verkorte procedure geen uitkomst biedt, zal een nieuwe volledige beoordeling noodzakelijk zijn, waarbij het aan de rechter is om te oordelen of, en, zo ja, welke bewijskracht aan de buitenlandse beslissing wordt toegekend (HR 23 januari 1976, ECLI:NL:HR:1976:AD7917, NJ 1977/123).

12. Bij het instellen van een vordering op basis van art. 432 lid 2 Rv kan primair een beroep worden gedaan op de verkorte procedure en subsidiair kan een nieuwe volledige inhoudelijke beoordeling worden verlangd (HR 26 september 2014, «JIN» 2014/197).

13. De verkorte procedure op de voet van art. 432 lid 2 Rv wordt ook wel de “verkapte exequaturprocedure” genoemd. Die kwalificering is niet terecht. De exequaturprocedure is een verzoekschriftprocedure en geen dagvaardingsprocedure. De exequaturprocedure op de voet van art. 1075 of 1076 Rv resulteert in een rechterlijk verlov tot tenuitvoerlegging van een

buitenlandse beslissing of arbitraal vonnis. De procedure op de voet van art. 431 lid 2 Rv resulteert na erkenning van de buitenlandse beslissing in een Nederlandse uitspraak die op zichzelf weer een (nieuwe) executoriale titel oplevert. Vanwege deze processuele verschillen en uitkomsten zijn de procedures lastig met elkaar te vergelijken (vgl. conclusie A-G mr. P. Vlas bij HR 17 april 2015 onder randnummer 2.17 e.v., ECLI:NL:PHR:2015:22).

14. Men kan zich afvragen of het niet wenselijker is om ten aanzien van het in Nederland erkennen en ten uitvoer leggen van rechterlijke beslissingen van vreemde Staten waarop geen erkennings- en tenuitvoerleggingsverdrag van toepassing is, aansluiting te zoeken bij de procedure van art. 1076 Rv, althans de procedures voor die rechterlijke beslissingen gelijk te laten lopen met die van arbitrale vonnissen. Discussie hierover is overigens niets nieuws (zie conclusie A-G mr. Vranken onder randnummer 39 bij HR 17 december 1993, NJ 1994/348 en 350).

15. Na de verwachte inwerkingtreding van het Haags Forumkeuzeverdrag (The Hague Convention of 30 June 2005 on Choice of Court), dat een regeling geeft voor zowel de bevoegdheid op grond van een exclusieve forumkeuze als de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen gebaseerd op zo'n forumkeuze, waar de Russische Federatie en de Verenigde Staten van Amerika zich mogelijk bij aansluiten, zal het gebruik van de procedure van art. 431 lid 2 Rv afnemen ten opzichte van het gebruik van de exequaturprocedure van 1075 jo. 985 e.v. Rv. 16. Daarnaast zal ook het gebruik van de exequaturprocedure van 985 Rv gaan afnemen in verband met de op 10 januari 2015 in werking getreden nieuwe EEX-verordening (de Brussels Ibis-Verordening, Verordening EU 1215/2012), waarin de exequaturprocedure binnen de Europese Unie is afgeschaft en vervangen door een uniforme regeling.

Verjaring of verval verlot tot tenuitvoerlegging elders

17. NRSL heeft in onderhavige procedure aangevoerd dat de bevoegdheid tot tenuitvoerlegging van het arbitraal vonnis in de Russische Federatie zou zijn komen te vervallen of verjaard en gesteld dat daarom het verlot op basis van art. 1076 Rv niet kan worden verleend. Terecht overweegt de Hoge Raad dat verjaring of verval van de bevoegdheid tot tenuitvoerlegging van een arbitraal vonnis krachtens het recht van het land waar dat vonnis is geweest niet als weigeringsgrond wordt vermeld in art. 1076 Rv en evenmin strijd oplevert met de openbare orde. Het arbitraal vonnis zelf is namelijk niet aangetast. Indien nog hoger beroep zou openstaan tegen het arbitraal vonnis, om vernietiging van het arbitraal vonnis is verzocht aan de bevoegde autoriteit in de vreemde Staat waar dat arbitraal vonnis is geweest of indien het arbitraal vonnis door die bevoegde autoriteit is vernietigd, resulteert dat in een grond om het verlot te weigeren, dan wel de mogelijkheid het verzoek tot verlot te schorsen (art. 1076 lid 1 sub Ad, Ae en lid 7 Rv). Kortom: alleen het arbitraal vonnis is relevant.

18. Meer in het algemeen geldt dat het voor het verlenen van het verlot tot tenuitvoerlegging van een arbitraal vonnis niet relevant is of dat arbitraal vonnis in het land van herkomst of in andere landen ten uitvoer kan worden gelegd, tenzij de grond voor weigering van die tenuitvoerlegging elders overeenkomt met een van de weigeringsgronden opgenomen in art. 1076 Rv. Een arbitraal vonnis is immers (meer) autonoom van karakter ten opzichte van een rechterlijke beslissing die in eerste instantie enkel nationale werking beoogt. Hoewel de Hoge Raad anders heeft beslist, ben ik van mening dat verjaring of verval van de bevoegdheid om een rechterlijke beslissing in het land van herkomst ten uitvoer te kunnen leggen juist wel, en dus anders dan bij een arbitraal vonnis, tot gevolg zou moeten hebben dat

die buitenlandse beslissing niet alsnog via de procedure van art. 431 lid 2 Rv in Nederland ten uitvoer kan worden gelegd. De Nederlandse rechtsmacht zou niet méér mogelijkheden moeten bieden voor executie dan het land waar de rechterlijke beslissing is uitgesproken (HR 26 september 2014, «JIN» 2014/197, vgl. conclusie A-G mr. P. Vlas bij HR 17 april 2015 onder randnummer 2.17 e.v., ECLI:NL:PHR:2015:22).

Bewijsperikelen

19. NRSL klaagt in cassatie dat omkering van bewijslast was geboden, omdat NRSL blijkens haar stelling omtrent de echtheid van het document in een onredelijk zware bewijspositie verkeert en anders gelegenheid had moeten worden geboden om bewijs te leveren van haar stelling dat de charterovereenkomst vals is door overlegging van het politiedossier in Rusland en door onderzoek te verrichten naar, dan wel door het horen van de personen achter Amador en/of de persoon [B].

20. NRSL stelt in de onderhavige procedure dat erkenning of tenuitvoerlegging van het arbitraal vonnis in strijd is met de openbare orde, omdat de charterovereenkomst zou zijn vervalst. In beginsel ligt het dan op haar weg om die stelling aannemelijk te maken en te bewijzen. Uit de procesgang volgt niet of NRSL ten aanzien van de omkering van bewijslast en haar bewijsaanbod voldoende heeft gesteld.

21. Ingevolge het bepaalde in art. 284 lid 1 jo. 362 Rv zijn de bepalingen omtrent bewijsrecht in dagvaardingsprocedures ook van toepassing op verzoekschriftprocedures, tenzij de aard van de zaak zich daar tegen verzet. Dat laatste is hier niet het geval.

22. Ingevolge het bepaalde in art. 166 lid 1 in verbinding met art. 353 lid 1 Rv moet een partij in hoger beroep tot getuigenbewijs worden toegelaten indien zij voldoende specifiek bewijs aanbiedt van feiten die tot beslissing van de zaak kunnen leiden. In hoger beroep brengt de eis dat het bewijsaanbod voldoende specifiek moet zijn mee dat van een partij die bewijs door getuigen aanbiedt, in beginsel mag worden verwacht dat zij voldoende concreet vermeldt op welke van haar stellingen dit bewijsaanbod betrekking heeft en, voor zover mogelijk, wie daarover een verklaring zouden kunnen afleggen. Indien reeds getuigen zijn gehoord of schriftelijke verklaringen van getuigen zijn overgelegd, zal de eis dat het bewijsaanbod voldoende specifiek en ter zake dienend moet zijn, kunnen meebrengen dat nader wordt vermeld in hoeverre de getuigen meer of anders kunnen verklaren dan zij al hebben gedaan (vgl. HR 9 juli 2004, ECLI:NL:HR:2004:AO7817, NJ 2005/270).

23. Het hof heeft overwogen dat indien vast zou komen te staan dat de veroordeling in het arbitraal vonnis is verkregen op grond van een vervalst document, verlot tot tenuitvoerlegging van het arbitraal vonnis zou kunnen worden geweigerd wegens strijd met de openbare orde. Het hof meent dat NRSL niet is geslaagd in het voldoende aannemelijk maken dat sprake is van een vervalsing, mede in het licht van het gemotiveerde verweer van Kompas.

24. Ten aanzien van de overwegingen van het hof omtrent de door partijen aangedragen stellingen en bewijsstukken verwijs ik naar overweging 3.7 tot en met 3.10 van het arrest (Gerechts Hof Amsterdam, 8 april 2014, ECLI:NL:GHAMS:2014:1235) en overwegingen 4.13 en 4.14 van de uitspraak van de rechtbank (Rechtbank Amsterdam 10 mei 2012, ECLI:NL:RBAMS:2012:BW7066). De waardering van het bewijs als zodanig door het hof is feitelijk van aard en speelt in cassatie geen rol. Wel aan de orde was de vraag of het hof NRSL had moeten toelaten tot nadere bewijslevering.

25. Voor zover dat nadere bewijs zou hebben bestaan uit het alsnog in het geding brengen van politiedossiers uit Rusland, oordeelt de Hoge Raad onder verwijzing naar HR 9 maart 2012,

ECLI:NL:HR:2012:BU9204, *NJ* 2012/174 dat NRSL dit bewijs uit eigen beweging in het geding had moeten brengen. De vraag is of die verwijzing in dit geval helemaal terecht is, omdat uit het arrest van het hof volgt dat NRSL niet over stukken uit het politiedossier kon beschikken en ook niet aannemelijk werd geacht dat Kompas dat wel kon. Het komt er dan eerder op neer dat deze bewijsmiddelen (nog) niet beschikbaar waren en (zie hierna) het risico hiervan bij NRSL lag. NRSL had daarnaast ook gewezen op de mogelijkheid om onderzoek te verrichten en personen achter Amador te horen, maar dit deel van het bewijstaanbod mocht het hof als een onvoldoende gemotiveerd bewijstaanbod passeren.

26. Wel heeft NRSL bewijsstukken geproduceerd en omstandigheden aangevoerd die haar stelling ondersteunen dat sprake is van een vervalste charterovereenkomst. Ondanks de gemotiveerde betwisting door Kompas, had een voldoende gemotiveerd bewijstaanbod – gezien de wel door NRSL overgelegde bewijsstukken en aangevoerde omstandigheden – in mijn ogen gehonoreerd moeten worden.

27. De stelling dat omkering van de bewijslast hier zou zijn geboden gaat, mede gelet op het gemotiveerde verweer van Kompas, niet op. Dat een partij in bewijsnood verkeert of de enkele omstandigheid dat de wederpartij van de partij die de bewijslast heeft, het bewijs gemakkelijker kan leveren, is op zichzelf onvoldoende reden voor omkering van de bewijslast (zie conclusie mr. P. Vlas bij HR 28 september 2012, ECLI:NL:PHR:2012:BW9870, *RvdW* 2012/1179, HR 12 januari 2001, *NJ* 2001/419, HR 31 oktober 1997, *NJ* 1998/85, W.D.H. Asser, *Rechtspraakoverzicht Bewijslastverdeling*, 1998, p. 47). Dat omkering van de bewijslastverdeling in de onderhavige procedure niet is toegepast, is derhalve terecht.

Openbare orde

28. NRSL heeft voorts geklaagd dat het hof, onder ambtshalve aanvulling van rechtsgronden, het verlot tot tenuitvoerlegging van het arbitraal vonnis had moeten weigeren wegens strijd met de openbare orde, nu uit de vaststaande feiten en omstandigheden volgt dat het arbitraal vonnis tot stand is gekomen op een wijze die onverenigbaar is met de fundamentele beginselen van hoor en wederhoor en een eerlijk proces als bedoeld in art. 6 EVRM.

29. De wetgever heeft bij het opstellen van de weigeringsgronden van art. 1076 Rv aansluiting gezocht bij de gronden voor vernietiging, genoemd in art. 1065 Rv, alsmede bij de weigeringsgronden, genoemd in art. V van het Arbitrageverdrag van New York van 10 juni 1958 (conclusie A-G mr. P. Vlas bij HR 24 december 2010, ECLI:NL:PHR:2010:BO4929, *Kamerstukken II* 1983/84, 18464, 3, p. 35). Indien bij de totstandkoming van een arbitraal vonnis is gehandeld in strijd met het fundamenteel recht van hoor en wederhoor, welk recht in een arbitraal geding niet minder van betekenis is dan in een geding voor de gewone rechter, kan dat strijd opleveren met de openbare orde (HR 25 mei 2007, *NJ* 2007/294, HR 24 april 2009, *NJ* 2010/171). Met dit beginsel heeft het hof terecht rekening gehouden.

30. In de derde arbitrageprocedure heeft NRSL er echter voor gekozen om in eerste instantie de bevoegdheid van het scheidsgerecht te betwisten en is om die reden tweemaal niet ter zitting verschenen. Tijdens een zitting waar NRSL niet bij aanwezig was, zou Kompas de charterovereenkomst aan het scheidsgerecht hebben laten zien. De arbitrageprocedure bevatte dus wel de mogelijkheid tot het voeren van verweer, maar door de inactieve proceshouding van NRSL is het verweer ten aanzien van de rechtsgeldigheid van de charterovereenkomst achterwege gebleven. De gevolgen hiervan komen voor rekening en risico van NRSL (zie ook: *Rechtbank Amsterdam* 27 juli 2012, *S&S* 2013/30). Terecht merkt A-G mr. P. Vlas op dat een andere opvatting in zijn

algemeenheid niet kan worden aanvaard, omdat een (verwerende) partij daarmee, door niet te verschijnen in een aanhangige procedure, de mogelijkheid zou hebben een in haar nadeel gewezen uitspraak aan te vechten op grond van strijd met het fundamentele beginsel van hoor en wederhoor (conclusie A-G mr. P. Vlas bij HR 17 april 2015 onder randnummer 2.23, ECLI:NL:PHR:2015:22).

Ambtshalve onderzoek naar rechtsmacht

31. In de eerste klacht van NRSL, welke hier als laatste wordt behandeld, klaagt zij erover dat het hof ambtshalve had moeten onderzoeken of de Nederlandse rechter rechtsmacht heeft om kennis te nemen van het verzoek op grond van art. 1076 Rv.

32. De Hoge Raad bevestigt dat de regels van internationaal bevoegdheidsrecht van openbare orde zijn en derhalve zowel de rechter in eerste aanleg als in hoger beroep ertoe is gehouden ambtshalve de rechtsmacht van de Nederlandse rechter aan een onderzoek te onderwerpen. De Hoge Raad stelt bovendien vast dat deze verplichting voor de rechter in hoger beroep ook geldt indien geen van de partijen zich over de vraag naar de rechtsmacht van de Nederlandse rechter heeft uitgelaten of indien die vraag buiten de grenzen van het door de grieven ontsloten gebied van de rechtsstrijd in hoger beroep valt. Het voorgaande geldt zowel in gevallen die worden bestreken door de bevoegdheidsregeling van een verdrag of een EU-verordening, waaronder het EEX-Verdrag en de (herschikte) EEX-Verordening (vgl. HR 6 februari 2004, ECLI:NL:HR:2004:AL7065, *NJ* 2005/403), als in gevallen die worden bestreken door de commune bevoegdheidsregeling van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (vgl. HR 18 februari 2011, ECLI:NL:HR:2011:BO7116, *NJ* 2012/333).

33. Volgens de Hoge Raad ligt in de bestreden beschikking het juiste oordeel besloten dat de Nederlandse rechter rechtsmacht toekomt om kennis te nemen van het verzoek van Kompas.

34. De Nederlandse rechter komt volgens de Hoge Raad op grond van art. 3 aanhef en onder c Rv steeds rechtsmacht toe om kennis te nemen van een verzoek om verlot te verlenen tot tenuitvoerlegging in Nederland van een in een vreemde staat gewezen arbitraal vonnis, omdat een dergelijke zaak, die ingevolge art. 1076 lid 6 (oud en nieuw) Rv in verbinding met art. 986 lid 1 Rv met een verzoekschrift moet worden ingeleid, naar haar aard voldoende met de rechtssfeer van Nederland verbonden is. De Hoge Raad merkt daarbij op dat de partij die in het buitenland een arbitraal vonnis heeft verkregen en zich wenst te verhalen op vermogensbestanddelen die zich in Nederland bevinden dan wel zich op enig moment hier te lande zullen bevinden, is aangewezen op een geding ten overstaan van de Nederlandse rechter, teneinde op de voet van art. 1076 Rv het vereiste verlot tot tenuitvoerlegging te verkrijgen. Het gaat om een duidelijke lijn, zo volgt uit de uitspraak van 1 mei 2015 (HR 1 mei 2015, ECLI:NL:HR:2015:1194, *NJB* 2015/923).

35. In beide zaken wijkt de conclusie van A-G mr. P. Vlas op dit punt af (zie conclusie A-G mr. P. Vlas bij HR 17 april 2015 onder randnummer 2.4 en 2.5, ECLI:NL:PHR:2015:22 en conclusie A-G mr. P. Vlas bij HR 1 mei 2015 onder randnummers 2.29 en 2.30, ECLI:NL:PHR:2015:311). A-G Vlas gaat in beginsel uit van art. 10 Rv als “sluitsteen” voor rechtsmacht bij verzoeken op basis van 1075 en 1076 Rv, indien de rechtsmacht niet voortvloeit uit een andere bepaling opgenomen in de eerste afdeling van de eerste titel van Boek 1 Rechtsvordering (zie ook conclusie A-G mr. P. Vlas bij HR 7 maart 2014 onder randnummer 2.6, ECLI:NL:PHR:2014:183). Vervolgens komt hij tot de slotsom dat in de onderhavige zaak rechtsmacht kan worden gebaseerd op art. 9 Rv, omdat NRSL de rechtsmacht stilzwijgend zou hebben aanvaard.

36. De Hoge Raad baseert de rechtsmacht echter volledig op art. 3 aanhef en onder c Rv. De vraag is echter of die bepaling beoogt te voorzien in een standaard grond voor rechtsmacht bij procedures als die van art. 1075 en 1076 Rv. De wetsgeschiedenis biedt daar in beginsel geen expliciete aanknopingspunten voor (MvT, Parl. Gesch. Herz. Rv p. 90-91). Zo niet, dan lijkt nog steeds de hiervoor weergegeven redenatie van A-G mr. P. Vlas op te gaan, zodat telkens zonder nadere motivering ten aanzien van de rechtsmacht een verzoek op basis van art. 1075 en 1076 Rv gehonoreerd moet worden. Er hoeft dus zelfs niets te worden gesteld omtrent mogelijke vermogensbestanddelen die zich in Nederland (kunnen) bevinden. Het is daarmee denkbaar dat zonder enige aanknopingspunten met onze rechtsorde toch sprake is van rechtsmacht.

37. Dat in de onderhavige procedure de rechtsmacht door partijen niet als vanzelfsprekend werd beschouwd, volgt uit de uiteenzetting van A-G mr. P. Vlas (zie conclusie A-G mr. P. Vlas bij HR 17 april 2015 onder randnummer 2.7 tot en met 2.11, ECLI:NL:PHR:2015:22). Onder dergelijke omstandigheden verdient het altijd de voorkeur, ook indien uiteindelijk ambtshalve rechtsmacht wordt aangenomen, dat de desbetreffende rechter daar een duidelijke overweging aan wijdt.

M. Teekens

TeekensKarstens advocaten notarissen

112

Hoge Raad
24 april 2015, nr. 14/01828
ECLI:NL:HR:2015:1125
(mr. Numann, mr. Heisterkamp, mr. Drion,
mr. De Groot, mr. Tanja-van den Broek)
(concl. A-G mr. Van Peursesem (niet opge-
nomen; Red.))
Noot P.H. Bossema-de Greef

Algemene Voorwaarden. Twee sets algemene voorwaarden van toepassing op de overeenkomst. Onderling strijdige bedingen.

De Hoge Raad is van oordeel dat in de onderhavige kwestie geen sprake van een geval als in Visser/Avéro (HR 28 november 1997, NJ 1998/705), maar er is hier sprake van een geval waarin gelijktijdige toepassing van twee sets algemene voorwaarden is bedongen en aanvaard. Naar het oordeel van de Hoge Raad heeft het hof de tussen partijen gesloten overeenkomst juist uitgelegd en is het hof terecht tot de conclusie gekomen dat partijen aangaande de geschilbeslechting arbitrage waren overeengekomen.

[RV art. 1022 lid 1]

Verweerster in cassatie leverde biomais aan eiseres tot cassatie (hierna 'ForFarmers'). Aan de levering van de biomais ligt een koopovereenkomst ten grondslag. De koopovereenkomst is op het briefpapier van verweerster in cassatie opgenomen. Op het briefpapier is onderaan in kleine letters voorgedrukt dat de algemene voorwaarden van verweerster in cassatie van toepassing zijn. In deze algemene voorwaarden is bepaald dat geschillen moeten

worden voorgelegd aan de Rechtbank Middelburg. In de koopovereenkomst zelf is daarentegen uitdrukkelijk bepaald dat de branchevoorwaarden (hierna de 'CNGD') van toepassing zijn. In de CNGD is bepaald dat geschillen door middel van arbitrage moeten worden beslecht. ForFarmers vorderde bij de Rechtbank Middelburg schadevergoeding, nu de geleverde mais een te hoog dioxinegehalte zou hebben. De Rechtbank Middelburg oordeelde dat het arbitragebeding van toepassing is en verklaarde zich derhalve onbevoegd. Ook het hof achtte zich onbevoegd. Het hof oordeelde dat in dit geval twee sets algemene voorwaarden van toepassing zijn. Aan de hand van de Haviltex-maatstaf oordeelde het hof dat de CNGD van toepassing waren nu de CNGD in het specifieke, met het oog op de transactie ingevulde gedeelte is vermeld, terwijl het bij de algemene voorwaarden van verweerster in cassatie gaat om een standaardverwijzing in voorgedrukte letters. Daarnaast achtte het hof van belang dat ForFarmers als professionele partij op de hoogte was van de inhoud van de CNGD. De Hoge Raad verwierp het cassatieberoep van ForFarmers. De Hoge Raad is van oordeel dat in de onderhavige kwestie geen sprake is van een geval als in het arrest Visser/Avéro (HR 28 november 1997, NJ 1998/705), maar er is hier sprake van een geval waarin gelijktijdige toepassing van twee sets algemene voorwaarden is bedongen en aanvaard. Naar het oordeel van de Hoge Raad heeft het hof de tussen partijen gesloten overeenkomst juist uitgelegd en is het hof terecht tot de conclusie gekomen dat partijen aangaande de geschilbeslechting arbitrage waren overeengekomen nu de verwijzing naar de CNGD niet was voorgedrukt, maar was opgenomen in het specifiek voor die transactie ingevulde gedeelte van de koopovereenkomst zelf.

1. Forfarmers B.V., gevestigd te Lochem,
2. HDI-Gerling verzekeringen N.V., gevestigd te Rotterdam,
eiseressen tot cassatie,
advocaat: mr. R.S. Meijer,
tegen
[verweerster], gevestigd te [vestigingsplaats],
verweerster in cassatie,
advocaat: mr. R.P.J.L. Tjittes.

Partijen zullen hierna ook worden aangeduid als ForFarmers c.s. en [verweerster].

Hoge Raad:

1 Het geding in feitelijke instanties

Voor het verloop van het geding in feitelijke instanties verwijst de Hoge Raad naar de navolgende stukken:

- het vonnis in de zaak 82496 / HA ZA 12-30 van de rechtbank Middelburg van 3 oktober 2012;
 - het arrest in de zaak 200.120.790/01 van het gerechtshof 's-Hertogenbosch van 24 december 2013.
- Het arrest van het hof is aan dit arrest gehecht.

2 Het geding in cassatie

Tegen het arrest van het hof hebben ForFarmers c.s. beroep in cassatie ingesteld. De cassatiedagvaarding is aan dit arrest gehecht en maakt daarvan deel uit.

[verweerster] heeft geconcludeerd tot verwerping van het beroep.

De zaak is voor partijen toegelicht door hun advocaten, voor ForFarmers c.s. mede door mr. A. van Loon en voor [verweerster] mede door mr. M.M. Breugem.

De conclusie van de Advocaat-Generaal G.R.B. van Peursesem strekt tot verwerping van het beroep.